

SLOVENSKO
OGRODJE
KVALIFIKACIJ

SMERNICE ZA IMPLEMENTACIJO IN UPORABO SLOVENSKEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ IN UČNIH IZIDOV V PRAKSI

2. DOPOLNJENA IZDAJA
LJUBLJANA, NOVEMBER 2016

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Center
Republike Slovenije
za poklicno
izobraževanje

Avtorji besedila:
dr. Klara Skubic Ermenc,
dr. Roberto Biloslavo,
dr. Borut Mikulec

Uredil:
dr. Borut Mikulec

Jezikovni pregled:
Jana Šmagelj

Koncept in oblikovanje:
KOFEIN DIZAJN

Založnik:
Center RS za poklicno izobraževanje

Ljubljana, november 2016

Naklada 320 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.014(497.4)(0.034.2)
374.7(497.4)(0.034.2)

ERMENC, Klara S.

Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi /
[avtorji besedila Klara Skubic Ermenc, Roberto Biloslavo, Borut Mikulec]. - 2. dopolnjena izd. - Ljubljana :
Center RS za poklicno izobraževanje, 2016

ISBN 978-961-6904-59-9

1. Gl. stv. nasl. 2. Biloslavo, Roberto 3. Mikulec, Borut
287387904

Delovno gradivo Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi (v nadaljevanju Smernice) je pripravil Center RS za poklicno izobraževanje v okviru projekta *Action Grant 2016 – European Qualifications Framework (EQF) – National Coordination Points (NCP)*, ki se izvaja v okviru programa Erasmus+, podprogram: podpora reformnih politik. Projekt financirata Evropska komisija in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Vsebina gradiva v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske komisije.

SMERNICE ZA IMPLEMENTACIJO IN UPORABO SLOVENSKEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ IN UČNIH IZIDOV V PRAKSI

**2. DOPOLNJENA IZDAJA
LJUBLJANA, NOVEMBER 2016**

KAZALO

6	1. UVOD	18	5. KVALIFIKACIJA IN IZOBRAŽEVALNI/ ŠTUDIJSKI PROGRAM
6	1.1. Kaj je namen Smernic	18	5.1. Katerim načelom sledimo pri oblikovanju ali posodabljanju izobraževalnih/ študijskih programov
8	2. SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ (SOK)	19	5.2. Kdaj sprememba izobraževalnega/ študijskega programa pomeni hkrati tudi novo kvalifikacijo
8	2.1. Kaj je SOK in kaj prinaša Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK)	23	6. UČNI IZID IN UMEŠČANJE KVALIFIKACIJ NA RAVNI SOK
10	3. REGISTER KVALIFIKACIJ SOK	23	6.1. Ali uvedba učnih izidov terja prenovu vseh tistih izobraževalnih/študijskih programov, ki izrecno ne vsebujejo učnih izidov
10	3.1. Kakšen je pomen registra kvalifikacij SOK	23	6.2. Kakšna je povezava med rezultatskim pristopom in konceptom učnega izida
11	4. OPISNIKI RAVNI SOK	28	6.3. Kakšna je uporabna vrednost opisnikov ravni SOK
11	4.1. Kaj so opisniki ravni SOK	29	6.4. Kdo določi raven SOK
13	4.2. Primer učnih izidov po ravneh SOK za področje računalništva		

30 7. RAZMERJE MED KOMPETENCAMI IN UČNIMI IZIDI

- 30 7.1. O čem govorimo, ko govorimo o kompetencah
- 30 7.2. Kakšna je povezava med kompetencami in kurikularnim načrtovanjem
- 31 7.3. Kakšna je razlika med kompetencami in učnimi izidi
- 31 7.4. Zakaj so kompetence v SOK definirane ozko

32 8. PRINCIPI OBLIKOVANJA UČNIH IZIDOV

- 32 8.1. Kako načrtujemo učne izide

34 9. ANALIZA PRIMEROV UMEŠČANJA POKLICNIH KVALIFIKACIJ V RAVNI SOK

- 34 9.1. Kako umeščamo kvalifikacije (ne)formalnega sistema izobraževanja v ravni SOK

44 10. SOK IN MERILA ZA AKREDITACIJO IN ZUNANJO EVALVACIJO VISOKOŠOLSКИH ZAVODOV IN ŠTUDIJSКИH PROGRAMOV

46 11. KDO UPORABLJA SOK IN OPISNIKE UČNIH IZIDOV

47 12. ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI V SOK

- 47 12.1. Kako zagotavljati kakovost SOK

48 13. LITERATURA IN VIRI

50 14. PRILOGE

- 50 14.1. Priloga 1: Ključni pojmi
- 51 14.2. Priloga 2: Kvalifikacije v SOK
- 53 14.3. Priloga 3: Metodologija opisovanja kvalifikacij SOK

1.1. Kaj je namen Smernic

Pričujoče gradivo je nastalo v okviru evropskega projekta¹, ki ga vodi Center RS za poklicno izobraževanje in se izvaja v okviru programa Erasmus+ (financira Evropska komisija ter sofinancira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport) ter na podlagi leta 2015 objavljenega delovnega gradiva² in izvedenega posveta s socialnimi partnerji³ o implementaciji slovenskega ogrodja kvalifikacij (v nadaljevanju SOK) v prakso.

Namen takratnega posveta in pripravljenega gradiva je bil predvsem v seznanjanju socialnih partnerjev o pomenu SOK in iskanju skupnega razumevanja o uveljavljanju koncepta učnih izidov v vseh podsistemih formalnega in neformalnega izobraževanja v Sloveniji, namen tokratnih Smernic je nekoliko drugačen. Na eni strani prinašajo Smernice nove odgovore na zastavljena vprašanja, ki so se odpirala na posvetu leta 2015, na drugi pa, kar je ključno, nudijo strokovnim delavcem in različnim skupinam strokovnjakov **napotke za uporabo opisnikov SOK** in razumevanje učnih izidov pri umeščanju kvalifikacij (pridobljenih po izobraževalnih/študijskih programih, programih usposabljanja in izpopolnjevanja ali v okviru priznavanja predhodno pridobljenega znanja) v ravni SOK.

To pa je tudi naloga, ki jo različnim deležnikom v slovenskem izobraževalnem sistemu nalaga decembra 2015 sprejeti *Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij* (ZSOK) in s katero v slovenskem izobraževalnem prostoru še nimamo prav veliko izkušenj.

Smernice vsebinsko sestavlja dvanajst poglavij:

- V drugem poglavju so na kratko predstavljeni namen, temeljni sestavni deli ter vrste kvalifikacij SOK, ki jih v naš prostor vpeljuje ZSOK.
- V tretjem poglavju je predstavljen register kvalifikacij SOK, to je javno dostopen spletni register vseh kvalifikacij v Sloveniji.
- V četrtem poglavju so opisani učni izidi po ravneh SOK.
- V petem poglavju so predstavljena načela, ki jih velja upoštevati pri načrtovanju novih ali posodabljanju obstoječih izobraževalnih programov. Podan je tudi razmislek o tem, kdaj govorimo o novi kvalifikaciji pri spremembi študijskih programov.
- V šestem poglavju je pojasnjen koncept učnega izida na različnih ravneh, razložena je umestitev kvalifikacije na raven in navedeni so odločevalci o ravni SOK.

1 »Action Grant 2016 - European Qualifications Framework (EQF) - National Coordination Points (NCP)«.

2 Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi (2015).

3 Implementacija in uporaba slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi, 15. december 2015, Plaza Hotel, Ljubljana.

- V sedmem poglavju je pojasnjeno razmerje med kompetenco in učnimi izidi.
- V osmem poglavju opisujemo osnovne principe oblikovanja učnih izidov.
- V devetem poglavju so prikazani primeri umeščanja poklicnih kvalifikacij, ki do zdaj še niso imeli določene ravni SOK.
- V desetem poglavju je prikazana primerjava med SOK in Merili za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov.
- V enajstem poglavju so navedene različne skupine strokovnjakov, ki naj bi pri svojem delu uporabljale SOK.
- V zadnjem, tj. dvanajstem poglavju pa so predstavljeni načini zagotavljanja kakovosti SOK.

V prilogi povzemamo ključne pojme, prikazane so kvalifikacije po ravneh SOK in podana je metodologija opisovanja kvalifikacij skladno s SOK.

02

SLOVENSKO OGRODJE
KVALIFIKACIJ (SOK)

2.1. Kaj je SOK in kaj prinaša Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK)

SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ je orodje za razvoj in razvrščanje kvalifikacij v enotno dogovorjen sistem. Kvalifikacije so glede na zakonsko določena merila ter učne izide in opisnike razvrščene na ravni, prikazani so odnosi med kvalifikacijami, nakazane so možnosti horizontalne in vertikalne prehodnosti med kvalifikacijami. Ogrodje kvalifikacij prispeva k izboljšanju kakovosti, dostopnosti in priznanju kvalifikacij na trgu dela v državi ali mednarodno. Enota SOK je kvalifikacija.

Vir: Mikulec in Ermenc, 2014, str. 81.

SOK je *komunikacijsko* oziroma *razlagalno* ogrodje z manjšim reformnim dometom. Njegov namen je doseči transparentnost in prepoznavnost kvalifikacij v Sloveniji in EU, njegovi temeljni cilji pa so: podpreti vseživljenjsko učenje; povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij ter izboljšati preglednost, dostopnost in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo.

SOK sestavljajo:

- 1) **Opisniki ravni:** opisani na desetih ravneh v kategorijah *znanja*, *spretnosti* in *kompetenc* (glej četrto poglavje);
- 2) **Ogrodje kvalifikacij:** umestitev različnih vrst in tipov kvalifikacij na desetih kvalifikacijskih ravneh (glej Prilogo 2);
- 3) **Metodologija opisovanja in umeščanja kvalifikacij:** vsaka kvalifikacija, vključena v SOK, je opisana skladno z določenim naborom parametrov, ki opisujejo kvalifikacijo (glej Prilogo 3), hkrati pa je določen tudi postopek umeščanja izobrazb, poklicnih in dodatnih kvalifikacij v SOK (ZSOK, člen 6–8);
- 4) **Register kvalifikacij SOK:** vsaka posamezna kvalifikacija, ki se umešča v SOK, je (oziroma bo) vključena v javno dostopen spletni register kvalifikacij SOK.

ZSOK⁴ določa tri vrste kvalifikacij v Sloveniji:

- **izobrazbe**, ki se izkazujejo z javno listino o *zaključenem izobraževanju*,
- **poklicne kvalifikacije**, ki se izkazujejo s certifikatom o pridobljeni *nacionalni poklicni kvalifikaciji* (v nadaljevanju NPK) ali z drugo listino o zaključenem *programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje*,
- **dodatne kvalifikacije**, ki se izkazujejo s *potrdilom* v skladu z ZSOK.

⁴ Sprejet 18. 12. 2015, od 12. 7. 2016 dalje pa se prične uporabljati.

Vidnejše novosti, ki jih prinaša ZSOK v slovenski prostor, so naslednje:

- sestavni del javnih listin in njihovih prilog o zaključku izobraževanja, certifikatov o NPK in potrdil o zaključenem programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje so raven SOK, raven EOK⁵, za višješolske in visokošolske kvalifikacije pa tudi raven EOVK⁶;
- opredeljene so dodatne kvalifikacije, kakor tudi določen postopek umeščanja dodatnih kvalifikacij v SOK;
 - »dodatna kvalifikacija je kvalifikacija, ki dopolnjuje usposobljenost posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju ter je vezana na potrebe trga dela«;
- prikazane so relacije med ravnmi SOK ter ravnmi EOK in EOVK kakor tudi, kako so kvalifikacije v Sloveniji umeščene v ravni SOK;
- določena sta nacionalni register kvalifikacij in register kvalifikacij SOK.

5 Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje.

6 Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij.

03

REGISTER KVALIFIKACIJ SOK

3.1. Kakšen je pomen registra kvalifikacij SOK

Register kvalifikacij SOK⁷ smo v Sloveniji začeli razvijati na pobudo evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (v nadaljevanju EOK) ter različnih iniciativ, povezanih z implementacijo EOK od leta 2013 dalje.

Leta 2014 je Evropska komisija vzpostavila elektronsko **platformo o kvalifikacijah v Evropi**⁸, katere temeljni namen je, da na enem mestu, ki je javno dostopen vsem evropskim uporabnikom, predstavi vse posamezne kvalifikacije, ki so umeščene v nacionalno ogrodje kvalifikacij in jih je moč pridobiti v posameznih evropskih državah. Da bi ta ideja zaživela, je Evropska komisija povabila in finančno podprla države članice pri pripravi t. i. nacionalnih registrov kvalifikacij, ki bi jih povezali s skupno evropsko platformo. Revidirana priporočila Sveta o EOK (Council of the European Union, 2016) tako že vsebujejo skupno predpisan format o elektronski objavi kvalifikacij (Priloga VI priporočil), ki naj bi jih države članice zagotovile z nastajajočimi nacionalnimi registri kvalifikacij. Predvideva se, da bo večina evropskih držav do konca leta 2018 razvila in povezala nacionalne registre kvalifikacij z evropskim. Na ta način bodo opisi posameznih slovenskih, danskih, nemških, poljskih in drugih kvalifikacij dostopni uporabnikom vseh evropskih držav.

Slovenija je bila ena izmed prvih držav, ki se je vključila v proces povezovanja z nastajajočo evropsko platformo kvalifikacij. V obdobju od sredine leta 2013 do sredine leta 2016 je vzpostavila *javno dostopen spletni register kvalifikacij SOK*, dopolnila register z opisi posameznih kvalifikacij ter register SOK povezala z elektronsko platformo o kvalifikacijah v Evropi. V začetku leta 2017 bodo vse slovenske kvalifikacije javno dostopne na evropski platformi.

Do zdaj je popisanih in v register kvalifikacij SOK vključenih nekaj manj kot 1450 kvalifikacij; 1209 izobrazb iz splošnega, poklicnega in visokošolskega izobraževanja ter 226 nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Na ta način register kvalifikacij SOK **povečuje transparentnost sistema** kvalifikacij v državi, kar je v korist zlasti različnim uporabnikom: udeležencem izobraževanja, zaposlenim, delodajalcem, izobraževalnim inštitucijam, poklicnim svetovalcem in drugim.

⁷ Dostopno na: <http://www.nok.si/register-kvalifikacij-sok/>

⁸ Dostopno na: [https://ec.europa.eu/ploteus/sl/search/site?f\[0\]=im_field_entity_type%3A97#](https://ec.europa.eu/ploteus/sl/search/site?f[0]=im_field_entity_type%3A97#)

04

OPISNIKI RAVNI SOK

4.1. Kaj so opisniki ravni SOK

V literaturi se omenjajo tipični glagoli, ki lahko služijo kot opisniki učnih izidov glede na kategorije znanje, spretnosti in kompetence (Writing Learning Outcomes, 2007):

- **Znanje:** opiši, opredeli, navedi, ponovi, recitiraj, reproduciraj, izberi, poimenuj, naštej, zapiši, spomni se ...
- **Spretnosti:** uporabi, presodi, poveži, izberi, pojasni, klasificiraj, izračunaj, primerjaj, dopolni, dekodiraj, zagovarjaj, demonstriraj, opiši, razvij, diskutiraj, dramtiziraj, preveri, obrazloži, eksperimentiraj, prevedi, napovej, prepoznavaj, simuliraj, razreši, povzemi, izberi, sklepaj, modificiraj, podaj primer, ilustriraj, posploši, interpretiraj, predelaj, presodi ...
- **Kompetence:** povzemi, opraviči, razreši, poročaj, integriraj, predstavi, diskutiraj, kombiniraj, dopolni, zagovarjaj, integriraj, naroči, organiziraj, odloči, kritično osvetli, problematiziraj, kritiziraj, sooči, problematiziraj, standardiziraj, zadrži, ubrani, preizkusi ...

Vsi navedeni glagoli se lahko uporabljajo za opisovanje učnih izidov na različnih ravneh SOK (več glej v šestem poglavju). Zato je treba ob zapisovanju učnega izida upoštevati zahtevnost in kompleksnost učnega izida v povezavi s specifično ravno SOK. V spodnji tabeli je z barvami prikazano, kako se učni izidi, zapisani v opisnikih SOK, povezujejo v kategorijah znanje, spretnosti in kompetence.

Tabela 1: Opisniki ravni SOK

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 1	Elementarno splošno znanje , ki omogoča nadaljnje sistematično učenje.	Osnovna pismenost ter sposobnost učenja podatkov in pojmov. Izkazovanje praktičnih spretnosti za izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil ali kratkega niza enostavnih opravil.	Usposobljenost za delovanje v podrobno opredeljenem in zelo strukturiranem okolju.
Raven 2	Temeljno splošno in uporabno znanje , ki obsega razumevanje glavnih družbenih in naravnih pojmov, procesov in zakonitosti; je podlaga za nadaljnje učenje in družbeno udejstvovanje.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti v omejenem obsegu , vključno z uporabo osnovnih orodij, metod in materialov. Izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil , sestavljenih iz manjše-ga števila operacij.	Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje na podlagi ustnih ali pisnih navodil ter za pridobivanje novih znanj in spretnosti v predvidljivem in strukturiranem kontekstu. Sprejemanje omejene odgovornosti.
Raven 3	Pretežno praktično, življenjsko in poklicno uporabno znanje z nekaj teoretične podlage, pridobljeno predvsem na podlagi proučevanja primerov ter posnemanja in urjenja v kontekstu določene stroke.	Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti v omejenem obsegu , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod in materialov. Uporabljanje znanih rešitev pri reševanju predvidljivih problemov v omejenem obsegu. Izvajanje preglednih in standardiziranih opravil.	Usposobljenost za pridobivanje novih znanj in spretnosti v strukturiranem kontekstu ob ustreznem vodenju. Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje v predvidljivem in strukturiranem kontekstu na podlagi enostavnih ustnih ali pisnih navodil. Sprejemanje omejene odgovornosti.

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 4	Pretežno poklicno znanje, dopolnjeno s poznavanjem teoretičnih načel , zlasti tistih iz stroke. Pred načeli znanstvene sistematičnosti ima prednost proučevanje primerov, povezovanje in uporaba znanj.	Uporabljanje znanja pri reševanju različnih opravil in problemov , lahko tudi v manj tipičnih situacijah. Obvladovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke in specializirane , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov in materialov . Izvajanje relativno preglednih, manj standardiziranih opravil.	Usposobljenost za delovanje v znanem in manj znanem okolju z večjo stopnjo odgovornosti in samostojnosti. Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost izdelkov/storitev , povezanih z delovnimi opravili oziroma delovnim procesom. Prevzemanje odgovornosti za lastno učenje . Pridobivanje novega znanja in spretnosti v nadzorovanem okolju . To raven označuje določena podjetniška usmerjenost , sposobnost organiziranja in vključevanja v delovne skupine .
Raven 5	Splošno in/ali strokovno znanje , pridobljeno s spoznavanjem različnih znanstvenih in/ali strokovnih področij in teoretičnih načel . Predstavlja temelj za nadaljnje učenje in nekoliko poglobljeno razumevanje stroke . Učenje poteka predvsem z analitičnim mišljenjem.	Izkazovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke, lahko so tudi specializirane , vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij . Ovrednotenje in uporaba informacij za oblikovanje odločitev in rešitev različnih problemov oziroma netipičnih situacij . Oblikovanje rešitev v povezavi z dobro opredeljenimi abstraktnimi problemi . Izvajanje raznolikih, pogosto nestandardiziranih opravil .	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih . Prevzemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost delovnega procesa in rezultatov , pri čemer izkazuje samostojnost in določeno mero samoinicativnosti . Prevzemanje odgovornosti in iniciative za pridobivanje novega znanja in spretnosti. To raven označuje podjetniška usmerjenost , sposobnost organiziranja in vključevanja v kompleksne in heterogene delovne skupine .
Raven 6	Strokovno in teoretično znanje na določenem področju in praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog . Znanje omogoča reševanje zahtevnejših opravil na specifičnih področjih stroke.	Izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil , povezanih z deli v pripravi in kontroli delovnih procesov . Naloge so glede na območje delovanja kompleksne , praviloma specializirane , vključujejo abstraktno mišljenje in uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij .	Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti . Samostojno delovanje, pri katerem je značilno prevzemanje odgovornosti za delo posameznikov in skupin ter materialnih virov in informacij . Ob tem je pomembno osnovno povezovanje in umeščanje problematike v splošni družbeni kontekst . Prepoznavanje lastnih učnih potreb in skrb za prenos znanja v delovnem okolju.
Raven 7	Poglobljeno strokovno teoretično in praktično znanje na določenem področju , podprto s širšo teoretično in metodološko osnovo.	Izvajanje kompleksnih operativno-strokovnih opravil , ki vključujejo tudi uporabo metodoloških orodij . Obvladovanje zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov ob samostojni uporabi znanja v novih delovnih situacijah . Diagnosticiranje in reševanje problemov v različnih specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Osnova za izvirna dognanja/stvaritve in kritično refleksijo .	Usposobljenost za delovanje v različnih okoljih in na različnih funkcijah ter za posredovanje novega znanja . Sprejemanje odgovornosti za določanje in doseganje lastnih rezultatov dela in/ali rezultatov dela heterogene skupine na opredeljenih področjih dela. Usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih , povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Prepoznavanje lastnih potreb po učenju, prevzemanje pobude za lastno učenje, usposobljenost za prenos znanja v skupini .

	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 8	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje z elementi raziskovanja , ki je osnova za zelo zahtevno strokovno delo.	Obvladovanje zelo zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov in metodoloških orodij na specializiranih področjih. Načrtovanje in vodenje delovnega procesa na podlagi ustvarjalnega reševanja problemov , povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Sposobnost izvirnih dognanj/stvaritev in kritične refleksije .	Samostojno in avtonomno izvajanje nalog v praviloma netipičnih okoljih v širših ali multidisciplinarnih kontekstih . Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj ter poučevanja drugih . Sprejemanje odgovornosti za odločitve, ki so povezane z aktivnostmi, procesi ter vodenjem kompleksnih in heterogenih skupin .
Raven 9	Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje za izvirno znanstveno-raziskovalno/umetniško delo , ki ustvarja novo znanje/stvaritve.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del , vključno z udeležbo pri znanstvenoraziskovalnih/vrhunskih umetniških projektih , ter reševanje teoretičnih in praktičnih problemov v posebnih delovnih situacijah. Sposobnost kompleksnih izvirnih dognanj/stvaritev, kritične refleksije .	Avtonomno izvajanje nalog v netipičnih okoljih, širših ali multidisciplinarnih kontekstih v povezavi z bazičnim in/ali uporabnim znanstvenoraziskovalnim/umetniškim delom. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj in razvoj stroke . Usposobljenost za neodvisno, profesionalno in etično usmerjanje lastnega učenja in učenja drugih v različnih kontekstih.
Raven 10	Poglobljeno znanje za samostojno izvirno znanstveno in raziskovalno/umetniško delo ali razvoj stroke na najvišji ravni , kar je povezano z znanstvenim, strokovnim ali umetniškim uveljavljanjem doma in v mednarodnem prostoru.	Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z znanstvenoraziskovalnimi/umetniškimi projekti , ter reševanje najzahtevnejših teoretičnih in praktičnih problemov . Sposobnost kritične refleksije , poglobljenega abstraktnega razmišljanja in sinteze novih in kompleksnih idej .	Usposobljenost za izrazito avtonomno/vrhunsko ustvarjanje, interpretiranje ter iskanje odgovorov na abstraktna in najbolj kompleksna vprašanja v stroki, znanosti ali umetnosti. Sposobnost za prenos znanja med stroko in znanostjo v kritičnem dialogu ter zmožnost odgovornega presojanja posledic uporabe novega znanja v različnih kontekstih .

4.2. Primer učnih izidov po ravneh SOK za področje računalništva

V spodnji tabeli prikazujemo poskus, kako je mogoče učne izide razumeti na primeru kvalifikacijske strukture znotraj enega strokovnega področja. Kot primer smo vzeli kvalifikacije s področja Klasius-P 4, 48 računalništvo in učne izide, ki jih posamezne kvalifikacije vsebujejo, ter jih po svoji presoji razvrstili po kategorijah znanje, spretnosti in kompetence. Razvrščanje je vedno do neke mere arbitrarno, saj stroka ne pozna popolnega merila. Primer zato ni pisan kot navodilo za uporabo, ki bi terjalo spremembo izobraževalnih programov in kvalifikacij; njegov namen je na ilustrativen način prikazati, kako je mogoče razumeti posamezne kategorije učnih izidov glede na SOK.

Kvalifikacije so razvrščene od četrte do desete ravni SOK. Iz tabele je razvidno, da so učni izidi pri kvalifikacijah Vzdrževalec/vzdrževalka programske opreme in Tehnik računalništva/tehnica računalništva zapisani tako, da je kategorija znanja zajeta v kategorijah spretnosti in kompetence. Gre za odraz učno-ciljnega načrtovanja izobraževalnih programov, kar pojasnjujemo v nadaljevanju (glej šesto poglavje). Zaradi prevladujočega učno-ciljnega pristopa pri načrtovanju je tudi pri drugih kvalifikacijah mogoče opaziti enak princip. Pri programih in kvalifikacijah, ki so zasnovani učno-snovno, pa bi bila v nasprotju s tem primerom kategorija znanja izstopajoča.

Število zapisanih učnih izidov pri kvalifikaciji Vzdrževalec/vzdrževalka programske opreme je relativno visoko, kar velja tudi za kvalifikaciji Inženir informatike/inženirka informatike in Magister inženir računalništva in informatike/magistrice inženirka računalništva in informatike.

Pri kvalifikacijah Magister inženir računalništva in informatike/magistrice inženirka računalništva in informatike in Magister znanosti/magistrice znanosti lahko zasledimo tudi zapis učnega izida »nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji«, ki med učne izide pravzaprav ne sodi, saj gre za pravice, ki izhajajo iz pridobitve kvalifikacije, ne govorijo pa o vsebini in namenu kvalifikacije.

Višje po kvalifikacijskih lestvici gremo, kompleksnejši in splošnejši so zapisi učnih izidov. Pojavi se dilema, kako jih zasnovati, da bi bili razumljivi in enoznačni ter hkrati dovolj kompleksni. Vprašanje je, ali je, denimo, učni izid na ravni doktorskega študija »razumevanje kompleksnih naravnih, tehniških, tehnoloških, ekonomsko-podjetniških in družbenih situacij ter modelov« ujel ustrezno razmerje med že omenjeno kompleksnostjo na eni strani ter jasnostjo in preglednostjo na drugi.

Tabela 2: Učni izdi po ravneh SOK za področje računalništva

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
		<i>Je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.</i>	<i>V okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij so spretnosti opisane kot kognitivne (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične (npr. ročne, kreativne spretnosti in uporaba materialov, orodij in instrumentov).</i>	<i>Se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence.</i>
Raven 4	Vzdrževalec/ vzdrževalka programske opreme		<ul style="list-style-type: none"> • nameščanje in vzdrževanje programske opreme, • nameščanje in vzdrževanje programske opreme v omrežju, • uporabljanje informacijsko-komunikacijske tehnologije, • uporabljanje računalniške opreme in programskega orodja, • varovanje uporabnikove zasebnosti in ščitenje njegovih podatkov. 	<ul style="list-style-type: none"> • načrtovanje in organiziranje lastnega dela, • racionalno rabo energije, materiala in časa, • varovanje zdravja in okolja, • sporazumevanje s sodelavci in strankami, • sodelovanje v skupini, • zagotavljanje kakovosti in uspešnosti lastnega dela v delovnem okolju v skladu s standardi, • nudenje podpore uporabnikom osebnih računalnikov, • razvijanje podjetnih lastnosti, spretnosti in vedenja.
Raven 5	Tehnik računalništva/ tehnica računalništva		<ul style="list-style-type: none"> • uporabo konceptov organizacije dela in ekonomike na strokovnem področju, • programiranje preprostih aplikacij na programirljivih napravah, programiranje, montažo in ožičenje programirljivih relejev, 	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev, vzdrževanje, zaščito in zagotavljanje obnove omrežnih servisov.

KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 6	Inženir informatike/ inženirka informatike	<ul style="list-style-type: none"> • evidentiranje problema in njegove analize ter predvidevanja operativnih rešitev v procesih organizacije, • povezovanje znanja z različnih področij pri uporabi in razvoju novih aplikacij, • načrtovanje in izgradnjo omrežij, • dokumentiranje informacijsko-komunikacijske tehnologije. 	<ul style="list-style-type: none"> • izvajanje potrebnih nastavitev operacijskega sistema in zagotavljanje osnovne podpore uporabnikom pri uporabi uporabniške programske opreme, • sestavljanje, vzdrževanje in servisiranje računalniške strojne opreme ter za odpravljanje napak, • polaganje in ožičenje različnih vrst električnih in komunikacijskih inštalacij, priključevanje uporabnikov in opravljanje osnovnih vzdrževalnih del, • povezovanje elementov električnih inštalacij v stikalnih, razdelilnih in vtično-spojnih napravah ter izbiranje in priklopjanje električnih zaščit, • branje, načrtovanje, izdelavo, spremljavo in dopolnjevanje tehnične dokumentacije po predpisanih navodilih in z uporabo IKT.
		<ul style="list-style-type: none"> • obvladanje standardnih metod, postopkov in procesov v tehnoloških procesih, • vodenje in reševanje konkretnih delovnih problemov na področju procesov z uporabo standardnih strokovnih metod in postopkov, • izdelavo pasivnih in aktivnih spletišč, • nameščanje, vzdrževanje in servisiranje informacijsko-komunikacijske opreme, • nameščanje in administriranje strežnikov, • načrtovanje, izdelavo in administriranje zbirk podatkov, • načrtovanje, razvijanje in uvajanje celovite programske rešitve. 	<ul style="list-style-type: none"> • izobraževanje uporabnikov s področja IKT, • razvijanje moralnega in etičnega čuta za poštenost, natančnost in vestnost pri delu, • svetovanje in tehnično podporo uporabnikom pri uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije, • uporabo pridobljenega znanja za uspešno strokovno komuniciranje tako v domačem kot v mednarodnem okolju, • uvajanje novosti s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije v poslovne sisteme.

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 7	Diplomirani inženir informatike in tehnologij komuniciranja (un)/ diplomirana inženirka informatike in tehnologij komuniciranja (un)	<ul style="list-style-type: none"> • vrhunska tehnološka znanja za načrtovanje, razvoj in vzdrževanje informacijskih rešitev ter upravljanje komunikacijskih tehnologij, • organizacijska in poslovna znanja za prenos in učinkovito izrabo tehnoloških rešitev v praksi, • razumevanje temeljnih procesov razvoja informacijskih sistemov, vodenja projektov, obvladovanja informacij in poslovnih informacijskih sistemov. 	<ul style="list-style-type: none"> • učinkovito uporabo najodobnejše informacijske tehnologije in tehnologije komuniciranja ter orodja za razvoj informacijskih rešitev, • učinkovito uporabo znanja za reševanje konkretnih poslovnih nalog in doseganje projektnih ciljev v realnem okolju. 	<ul style="list-style-type: none"> • osebnostne veščine komuniciranja, vodenja in skupinskega dela, • sodelovanje, osebno in poslovno komuniciranje ter vodenje projektov.
Raven 8	Magister inženir računalništva in informatike/ magistrica inženirka računalništva in informatike	<ul style="list-style-type: none"> • obvladovanje raziskovalnih metod na področju računalništva, • temeljna teoretska znanja, praktična znanja in veščine, bistvene za področja računalništva in informatike, • poglobljeno razumevanje in sposobnost umeščanja računalniških in informacijskih znanj na druga področja tehnike in druga strokovno relevantna področja (ekonomija, organizacijske vede itd.), • nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji. 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje kritičnega, analitičnega in sintetičnega mišljenja, • definiranje, razumevanje in ustvarjalno reševanje strokovnih izzivov na področjih računalništva in informatike, • uporabo pridobljenih znanj pri samostojnem reševanju strokovnih in znanstvenih problemov v računalništvu in informatiki ter za poglobljanje pridobljenih znanj, • praktično znanje in veščine pri uporabi programske, strojne opreme in informacijskih tehnologij, ki so pri uspešnem delu strokovnjaka s področja računalništva in informatike nujne, • upoštevanje varnostnih, funkcionalnih, gospodarskih in okoljevarstvenih načel, • iskanje virov in kritične presoje informacij. 	<ul style="list-style-type: none"> • tehnično pisno komuniciranje na področju računalništva in informatike v maternem jeziku in vsaj v enem tujem, • administrativno vodenje raziskovalnih, industrijskih, pedagoških ter drugih procesov s področja računalništva in informatike, • posredovanja znanja, • skupinsko delo v stroki, • razvijanje profesionalne odgovornosti in etičnosti, • samostojno opravljanje zahtevnih razvojnih inženirskih in organizacijskih nalog ter manj zahtevnih raziskovalnih nalog na svojih področjih, • prenašanje znanja na sodelavce v tehnoloških in raziskovalnih skupinah.

	KVALIFIKACIJA	ZNANJE	SPRETNOSTI	KOMPETENCE
Raven 9	Magister znanosti/ magistrica znanosti	<ul style="list-style-type: none"> temeljna znanja s področja računalništva in informatike, ki obsegajo osnovna teoretska znanja, praktična znanja in veščine, bistvene za področji računalništva in informatike, poglobljeno razumevanje in sposobnost umeščanja računalniških in informacijskih znanj na druga področja tehnike in druga strokovno relevantna področja (ekonomija, organizacijske vede itd.), nadaljevanje študija na tretji, doktorski stopnji. 	<ul style="list-style-type: none"> praktično znanje in veščine pri uporabi programske, strojne opreme in informacijskih tehnologij, ki so pri uspešnem delu strokovnjaka s področja računalništva in informatike nujne. 	<ul style="list-style-type: none"> prenašanje znanja na sodelavce v tehnoloških in raziskovalnih skupinah, samostojno opravljanje zahtevnih razvojno inženirskih in organizacijskih nalog ter manj zahtevnih raziskovalnih nalog na svojih področjih.
Raven 10	Doktor znanosti/doktorica znanosti	<ul style="list-style-type: none"> razumevanje kompleksnih naravnih, tehniških, tehnoloških, ekonomsko-podjetniških in družbenih situacij ter modelov, poznavanje znanstvenih metodologij, metod in tehnik, hkrati pa tudi razvojnih in tehnoloških zahtev, ki se pojavljajo v gospodarstvu, dobro poznavanje patentnega inženirstva in uvajanja tehničnih in tehnoloških izboljšav, njihove povezanosti z znanstvenim raziskovanjem in pomena za družbeni razvoj, široko poznavanje računalniških in informacijskih tehnologij, primerno za raziskovanje v več specifičnih smereh, kot so inteligentni sistemi, multimodalni vmesniki človek-stroj, vseprisotno računalništvo, programsko inženirstvo, informacijske tehnologije in storitve itd., dobro poznavanje matematično-tehniškega aparata za razumevanje delovanja, analize in sinteze računalniških in informacijskih modelov in sistemov. 	<ul style="list-style-type: none"> analitičen razmislek in razgradnjo kompleksnih problemov in situacij, raziskovanje, razvoj in sintezo novih metod, postopkov ali naprav, izhajajoč iz analize in simulacij kompleksnih problemov in situacij ter eksperimentov za potrjevanje dobrih hipotez in rešitev. 	<ul style="list-style-type: none"> oblikovanje in izražanje strokovnega mnenja, podprtega z argumentiranimi stališči stroke in znanosti, raziskovalno kritičnost, odgovornost, iniciativnost in samostojnost pri izvedbi znanstvenih poskusov ali razvojnih nalog, odlično obvladovanje metodologije in tehnik znanstvenega in razvojnega raziskovanja ter znanstvenega komuniciranja.

05

KVALIFIKACIJA IN IZOBRAŽEVALNI/ ŠTUDIJSKI PROGRAM

5.1. Katerim načelom sledimo pri oblikovanju ali posodabljanju izobraževalnih/študijskih programov

Pri načrtovanju novih ali posodabljanju obstoječih izobraževalnih/študijskih programov je primerno izhajati iz nekaterih načel, ki naj zagotavljajo primernost pridobljene kvalifikacije⁹ glede na spremenljive potrebe družbe, posameznika, trga dela in izobraževalnega sistema. Ta načela so podrobneje opredeljena¹⁰:

Transparentnost

Pri načrtovanju novih ali posodabljanju obstoječih izobraževalnih programov je treba upoštevati, da ti zagotavljajo učne izide, ki so transparentni tako tistemu, ki izvaja izobraževalni program, kakor tudi udeležencem, delodajalcem¹¹ in širši javnosti.

Relevantnost

Nobenega smisla nima načrtovati nov izobraževalni program, ki ni povezan z neko potrebo. Slednjo lahko prepoznajo izvajalci izobraževalnega programa, delodajalci ali drugi uporabniki. Pri tem pa je treba razlikovati med realno potrebo in pomanjkanjem povpraševanja po prepoznani potrebi s strani potencialnih kandidatov. Tako na primer lahko obstaja realna potreba po novi kvalifikaciji v gradbeništvu, pa zanj med kandidati za pridobitev kvalifikacije ni povpraševanja.

Prilagodljivost

Prilagodljivost izobraževalnih programov se odraža v možnosti njihove nadgradnje in prenosa pridobljenih znanj, spretnosti in kompetenc v različne kontekste. Pogosto je treba v izobraževalnih programih umakniti ali dopolniti določene učne vsebine ali načine preverjanja znanja, ker tako zahtevajo spremembe v našem družbenem življenju, na delovnih mestih in osebne okoliščine.

Obenem pa je treba izobraževalne programe oblikovati tako, da omogočajo prenos pridobljenih in priznanih znanj, spretnosti in kompetenc iz enega konteksta v drugega. Na primer, če posameznik usvoji določeno znanje v okviru učnega izida izbranega izobraževalnega programa, ni treba tega znanja ponovno preverjati v okviru drugega izobraževalnega programa.

Spodbujanje napredovanja

Pri načrtovanju novih in posodabljanju obstoječih izobraževalnih programov je smiselno upoštevati potrebo po spodbujanju horizontalne in vertikalne prehodnosti iz ene ravni v drugo ter iz ene kvalifikacije ali dela kvalifikacije v drugo.

⁹ ZSOK v svojem 2. členu navaja: »Delodajalec po tem zakonu je pravna in fizična oseba, ki zaposluje delavca na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Med delodajalce po tem zakonu ni mogoče šteti šol oziroma drugih subjektov, katerih temeljna dejavnost je izobraževanje.«

¹⁰ V tem delu besedila se navezujemo predvsem na eno vrsto kvalifikacij, in sicer izobrazbo.

¹¹ Glej: <http://www.cko.edu.me/Library/files/Notes%20-%20Qualifications%20in%20the%20MQF%20MNE.pdf> (pridobljeno 30. 10. 2016).

Priprava na spremembe

Nenehne spremembe so ene od redkih neizogibnih spremljevalk v življenju. Izobraževalne programe je zato treba oblikovati tako, da so predvideni učni izidi usmerjeni v prihodnost in da se že v fazi nastajanja programa poskusi predvideti vpliv prihodnjih sprememb, kjer je to le mogoče. Slednje zahteva poznavanje sodobnih družbenih, gospodarskih in tehnoloških trendov in s tem povezane potrebe in pričakovanja.

Zagotavljanje kakovosti doseženega učnega izida

Preverjanje doseženega učnega izida mora biti neposredno povezano z demonstracijo pridobljene ravni znanja, spretnosti in kompetenc (slednje glede na izkazano kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja). Zagotoviti je treba, da so načini preverjanja doseganja učnega izida primerni in skladni z zahtevami ravni kvalifikacije. Obenem naj bi bili primerljivi med različnimi izvajalci izobraževalnega programa, oddelki in učitelji.

5.2. Kdaj sprememba izobraževalnega/študijskega programa pomeni hkrati tudi novo kvalifikacijo

Ob upoštevanju navedenih načel se pojavi vprašanje, kdaj upravičeno govorimo o novi kvalifikaciji ob spremembi izobraževalnega/študijskega programa oziroma ob razvoju novega izobraževalnega/študijskega programa. Razlikovati moramo med tehničnim vidikom tega vprašanja, ki ga lahko zreduciramo na vprašanje vnašanja in vodenja kvalifikacij v registru kvalifikacij SOK, ter med vsebinskim vidikom. Na tehnični vidik odgovarjamo v šestem poglavju (opisi učnih izidov v registru SOK) ter v Prilogi 3. Tukaj pa podajamo dva primera s področja visokega šolstva, s katerima poskušamo vsebinsko odgovoriti na navedeno vprašanje.

PRIMER 1: Drugostopenjski univerzitetni študijski program Bibliotekarstvo, informacijski in založniški študiji na Univerzi v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Drugostopenjski študijski program Bibliotekarstvo, informacijski in založniški študiji traja 2 leti (4 semestre) in obsega skupaj 120 kreditnih točk (ECTS). Program ima tri smeri: bibliotekarstvo, informacijska znanost in založništvo. Ob zaključku študija kandidat pridobi strokovni naslov magistrica oziroma magister bibliotekarstva, informacijskih in založniških študijev; (okrajšano mag. bibl., inf. in zal. štud.).

Temeljni cilji programa in splošne kompetence:

Temeljni cilj študijskega programa je usposobiti kandidate za organizacijo informacij v različnih okoljih. Smer informacijska znanost jih posebej usposobi za organizacijo informacij v gospodarstvu in negospodarstvu, smer bibliotekarstvo za najzahtevnejše strokovno delo v knjižnicah, smer založništvo pa za najzahtevnejša strokovna opravila v knjižno-založniških in drugih medijskih hišah ter v gospodarskih, vladnih in nevladnih organizacijah, v katerih poteka založniška dejavnost.

Strokovne kompetence:

- Usposobljenost za zahtevno strokovno delo v ustanovah, ki se ukvarjajo z zbiranjem, urejanjem, shranjevanjem in posredovanjem informacij.
- Usposobljenost za promoviranje in razširjanje vpliva ustanov, ki se ukvarjajo z zbiranjem, urejanjem, shranjevanjem in posredovanjem informacij.
- Usposobljenost za kritično uporabo novosti v teoriji in praksi svojega strokovnega in delovnega področja.
- Usposobljenost za samostojno raziskovanje in objavljanje raziskovalnih rezultatov ter usposobljenost za skupinsko raziskovalno in razvojno delo.
- Ustvarjalnost in izvirnost pri rutinskem in razvojnem delu ter raziskovanju na svojem področju.
- Zavedanje pomena in vloge informacij v konkretni ustanovi in sodobni družbi nasploh.

Študijski program je nastal z združitvijo preteklih treh drugostopenjskih študijskih programov, in sicer študijskih programov Bibliotekarstvo (ob zaključku študija je kandidat pridobil naslov magister oziroma magistrica bibliotekarstva (mag. bibl.)), Založniški študiji (ob zaključku študija je kandidat pridobil naslov magister oziroma magistrica založniških študijev (mag. zal. štud.)) in Informacijska znanost z bibliotekarstvom (ob zaključku študija je kandidat pridobil naslov magistrica oziroma magister informacijskih ved (mag. inf. ved)).

Z novim študijskim programom se je spremenilo ime (naziv) kvalifikacije, medtem ko so ostali nespremenjeni vrsta izobraževanja, trajanje in vstopni pogoji. Pregled učnih izidov, ki naj bi jih pridobili študenti kaže, da se ti v novem programu združujejo, torej nadgrajujejo tiste, ki so jih študenti osvojili v predhodnih ločenih študijskih programih. Do enakega zaključka pridemo upoštevajoč kreditno ovrednotenje posameznih delov programa: študent lahko na posamezni smeri opravi med 40 in 42 kreditnih točk (ECTS) izbirnih vsebin, kar mu omogoča, da poleg kompetenc, ki jih dobi v okviru svoje smeri, pridobi še kompetence drugih dveh smeri ter tako obvlada celotno paleto kompetenc, ki so jo prej ločeno ponujali trije študijski programi.

Zaključimo lahko, da v tem primeru ne gre zgolj za spremembo študijskega programa, temveč **za spremembo kvalifikacije**. Zato je upravičena tudi sprememba imena oziroma naziva kvalifikacije.

PRIMER 2: Prvostopenjski univerzitetni študijski program Fizika na Univerzi v Ljubljani, Fakulteta za matematiko in fiziko

Prvostopenjski univerzitetni študijski program Fizika sestavljajo štiri smeri: smer fizika, astronomska smer, izobraževalna smer in meteorološka smer. Trajanje programa je 3 leta (6 semestrov), skupaj 180 kreditnih točk po sistemu ECTS. Predvideni strokovni naslov: diplomirani fizik (UN) oziroma diplomirana fizičarka (UN); okrajšano dipl. fiz. (UN).

Temeljni cilji programa:

Temeljni cilj univerzitetnega študijskega programa Fizika je usposobiti strokovnjaka, sposobnega reševanja problemov, ki se pojavljajo pri raziskavah naravnih pojavov v širšem smislu, v ožjem pa pri študiju lastnosti in zgradbe snovi ter fizikalnih lastnosti materialov, pri čemer je ključnega pomena spoznavanje z novimi tehnologijami in delo z informacijskimi sistemi. Diplomant astronomske smeri pridobi izkušnje pri zelo raznovrstnih problemih, ki jih srečujemo pri fizikalni razlagi pojavov v vesolju. Diplomant izobraževalne smeri dobi široko izobrazbo iz temeljne fizike in osnovne veščine komuniciranja in posredovanja znanstvenih dognanj širši javnosti. Diplomant meteorološke smeri je usposobljen za reševanje problemov s področja bazične fizike atmosferskih pojavov in za razumevanje osnov njihovega matematičnega opisa v modelih za vremenske in klimatske procese ter s področja geofizike in interdisciplinarnih področij.

Splošne kompetence, ki se pridobijo s programom:

S študijem na programu Fizika študent pridobi:

- sposobnost kritične analize vzročnosti naravnih pojavov,
- znanje metod, ki se uporabljajo na različnih področjih naravoslovja,
- zmožnost predstavitve rezultatov v obliki, dostopni strokovni in širši javnosti,
- usposobljenost oblikovanja in analize rezultatov z računalniškimi metodami in orodji,
- gibčnost v strokovni rabi tujega jezika (seminarske naloge v tujem jeziku),
- sposobnost fizikalne analize dogajanj v atmosferi in njihove povezave z ostalimi komponentami klimatskega sistema (oceani, trda zemlja) in drugimi področji geofizike.

Predmetno specifične kompetence:

- pridobi pregled nad osnovnimi fizikalnimi naravnimi zakoni,
- uvidi povezave med različnimi pojavi v naravi,
- zna fizikalno modelirati praktične probleme,
- pridobi osnovne eksperimentalne spretnosti,
- zna kvalitativno analizirati podatke iz eksperimentov,
- je sposoben formulirati fizikalne probleme v matematičnem jeziku,
- zna kvantitativno analizirati nove probleme in reševati modele,
- lahko predstavlja fizikalne probleme in rezultate nefizikom,
- fizikalne vsebine zna posredovati širši javnosti,
- pridobi pregled nad osnovnimi fizikalnimi naravnimi zakoni, ki uravnavajo atmosferske procese in z njimi povezana dogajanja v Zemljinem klimatskem sistemu,
- pridobi bazično sposobnost interpretacije in uporabe modernih orodij za opisovanje in napovedovanje atmosferskih procesov.

Študijski program je nastal z vključitvijo predhodnega prvostopenjskega univerzitetnega študijskega programa Meteorologija z geofiziko v nov program Fizika v obliki četrte smeri. Meteorološka smer se je tako pridružila trem predhodnim smerem v starem programu Fizika, in sicer fizika, astronomska smer in izobraževalna smer.

V tem primeru ugotavljamo, da se z novim študijskim programom ni spremenilo ime kvalifikacije, prav tako so ostali nespremenjeni vrsta izobraževanja, trajanje in vstopni pogoji. Pregled učnih izidov, ki naj bi jih pridobili študenti kaže, da so ti v novem programu enaki, kot so bili v starem programu Fizika, s to razliko, da imajo zdaj študenti možnost ob izbiri meteorološke smeri pridobiti tudi tiste kompetence¹², ki so jih sicer pridobili študenti v okviru študijskega programa Meteorologija z geofiziko. Pregled učnih izidov, ki jih študenti pridobijo v okviru meteorološke smeri, kaže, da so ti praktično enaki, kot so bili tisti v okviru starega študijskega programa Meteorologija z geofiziko (z izjemo znanj, spretnosti in kompetenc v okviru predmeta Klimatske spremembe, ki ni vključen v nov študijski program). Z vidika navedenih dejstev je primerno, da se je ohranilo isto ime kvalifikacije, pri čemer pa se kandidatom ponuja širši nabor možnih znanj, spretnosti in kompetenc.

V uredbi o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev¹³ se poklic opredeljuje kot statistično-analitična enota, v katero se razvrščajo dela, ki so podobna po vsebini in zahtevnosti. Zaključimo lahko, da kvalifikacije in poklica ne gre enačiti. Posamezniki z določeno kvalifikacijo opravljajo različna dela oziroma različne poklice, določeno delo oziroma poklic pa lahko opravljajo ljudje, ki so pridobili različno vrsto kvalifikacije. Slednje je pomembno zato, ker čeprav je kvalifikacija tesno povezana s trgom dela in torej posredno s sposobnostjo za opravljanje določene dejavnosti (tj. poklica), pa namen kvalifikacije ni zgolj pridobivanje »dovoljenja za delo«. Kvalifikacija oziroma njeni učni izidi so relevantni tudi za naše vsakdanje življenje in vloge, ki jih imamo v družbi. Slednje na primer velja za učne izide, ki nam omogočajo sprejemanje poslovnih in drugih odločitev, uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije, biti aktivni državljan ali ustrezno komunicirati z drugimi ljudmi. Prav tako so nekatere kvalifikacije namenjene predvsem napredovanju

12 Splošne kompetence:

- sposobnost fizikalne analize dogajanj v atmosferi in njihove povezave z ostalimi komponentami klimatskega sistema (oceani, trda zemlja) in drugimi področji geofizike.

Predmetno specifične kompetence:

- pridobi pregled nad osnovnimi fizikalnimi naravnimi zakoni, ki uravnavajo atmosferske procese in z njimi povezana dogajanja v Zemljinem klimatskem sistemu,
- pridobi bazično sposobnost interpretacije in uporabe modernih orodij za opisovanje in napovedovanje atmosferskih procesov.

13 Uradni list RS, št. 28/1997.

in pridobivanju novih zahtevnejših znanj, spretnosti in kompetenc. To na primer velja za kvalifikacije na 1. in 2. ravni SOK. Nove kvalifikacije se navezujejo na potrebo po uvedbi novega profila ali poklica, čeprav imajo tudi drugo širšo družbeno vlogo. Dejstvo je, da se pod vplivom družbenih, ekonomskih in tehnoloških sprememb spreminja trg dela in tudi sami poklici. Nekateri poklici tako izginjajo, drugi povsem novi pa nastajajo. Posamezniki so vedno pogosteje prisiljeni zamenjavati svoj poklic in pridobivati nova znanja, spretnosti in kompetence ne glede na predhodno pridobljeno kvalifikacijo. Na kvalifikacije je treba gledati kot na nekaj dinamičnega, spremenljivega, ki se prilagaja duhu in potrebam časa. Nove kvalifikacije naj odgovarjajo na potrebe po novih poklicih, obstoječe kvalifikacije pa naj se (pro)aktivno prilagajajo spremenjenim potrebam obstoječih poklicev.

06

UČNI IZID IN UMEŠČANJE KVALIFIKACIJ NA RAVNI SOK

6.1. Ali uvedba učnih izidov terja prenovo vseh tistih izobraževalnih/ študijskih programov, ki izrecno ne vsebujejo učnih izidov

Uvedba učnih izidov **ne** zahteva prenove teh programov. Zakaj?

Koncept učnega izida je mogoče razumeti v kontekstu značilnosti sodobne regulacije sistemov izobraževanja, ki v središče politik postavljajo skrb za kakovostne in transparente učne dosežke učečih se populacij in ki se izraža skozi paleto različnih pojmov in terminov (Ermenc, 2015).

V Sloveniji nam tak pristop k regulaciji še ni povsem domač, bolj smo vajeni razmišljati o sistemu izobraževanja s perspektive izobraževalnih programov in izobraževalnih aktivnosti (ukvarjamo se izbiro učnih/ študijskih vsebin, trajanjem izobraževanja, pogoji za izvedbo ipd.).

Ogrodja kvalifikacij pa v sistemih izobraževanja krepijo drugačno perspektivo, ki jo na področju izobraževanja spremljamo že vsaj dve desetletji in jo zaznamuje t. i. **rezultatski pristop** (*learning outcomes approach*). (Ermenc, 2015; CEDEFOP, 2009)

Rezultatski pristop evropskih sistemov izobraževanja ne spreminja radikalno, saj države opisa vhodnih elementov ne opuščajo. Pa vendarle se dogajajo spremembe: spreminjajo se značilnosti vhodne ravni, hkrati pa se posveča več pozornosti izhodni ravni, kjer večjo težo dobijo vprašanja, kot so naslednja:

- Do kakšne vednosti in zmožnosti moramo učečega se v pedagoškem procesu **pripeljati**?
- Kako bo učeči se svojo vednost in zmožnost **izkazal**?
- Kako bomo skrbeli za **kakovost** dosežkov in kakovost njihovega vrednotenja?

6.2. Kakšna je povezava med rezultatskim pristopom in konceptom učnega izida

Krovni koncept, ki opredeljuje rezultatski pristop, je koncept učnega izida oziroma rezultata učenja¹⁴. Koncept smo poskušali takole pojasniti (Ermenc, 2015):

Učni izid je po eni strani **vhodni koncept**, na katerem temeljijo vsi tisti učni načrti, katalogi znanja in izpitni katalogi, ki na čim razumljivejši in preglednejši način poudarjajo, katero znanje (spretnosti, zmožnosti in/ali kompetence) bo pridobil posameznik v procesu učenja in na kateri ravni kompleksnosti ter zahtevnosti to znanje bo. Za to dimenzijo se v različnih državah uporabljajo **različna poimenovanja** ali tudi več hkrati: **standardi znanja**, **(operativni) učni cilji**, **pričakovani učni dosežki** ali kar **učni izidi**. Čeprav so med naštetimi pojmi tudi razlike, pa gre pri vseh za vnaprej pripravljene (celo standardizirane), objektivizirane (večje ali manjše) enote znanja, spretnosti oziroma zmožnosti in/ali kompetence, določene v smislu vsebine, obsega, zahtevnostne ravni in kompleksnosti.

¹⁴ Danes se srečujemo z različnimi izrazi za isti koncept, in sicer za koncept, ki je nastal v anglosaškem jezikovnem in kulturnem okolju: t. i. »learning outcome«. Ker slovenskemu sistemu izobraževanja (kot tudi drugim sistemom v osrednji Evropi) rezultatska logika tradicionalno ni blizu, imamo pri prevodu več dilem, ki so tako jezikoslovne kot konceptualne narave. Zato naj bralca ne preseneča, da slovenska znanstvena besedila in strokovni dokumenti vsebujejo več različic prevoda (učni rezultat, rezultat učenja, izid učenja, učni izid, učni dosežek). V tem gradivu uporabljamo prevod učni izid, ker je takšen uporabljen tudi v ZSOK. V drugih virih najdemo tudi rabo drugačnih prevodov (prim. Štefanc, 2011; Ermenc in Mikulec, 2011; Ermenc, 2015).

Po drugi strani pa je učni izid tudi **izhodni koncept**, ki se nanaša na dejansko doseženo znanje oziroma razvite zmožnosti/kompetence posameznika, na vsebino in obseg tega znanja (kompetentnosti), njegovo kakovost in kompleksnost. V tem smislu učni izidi dejansko pomenijo **učne dosežke**. Ko so učni dosežki tudi ovrednoteni (preverjeni, ocenjeni ali/in potrjeni), postanejo vidni.

Učne izide razlikujemo na različnih ravneh:

- a) učni izidi pri predmetu oziroma strokovnem modulu,
- b) učni izidi programa in izobrazbe/kvalifikacije,
- c) učni izidi tipa izobrazbe/kvalifikacije ter
- č) učni izidi posameznika ali skupine posameznikov.

a) **Kako prepoznati učne izide na ravni učnega predmeta oziroma strokovnega modula**

V Sloveniji smo se z rezultatskim pristopom srečali v osnovnem in srednjem izobraževanju že s prenovo v začetku devetdesetih let 20. stoletja, ko smo učne načrte začeli snovati ciljno – ko smo učno-snovni koncept kurikularnega načrtovanja nadomestili z **učno-ciljnimi**. S tem smo uveljavili stališče, da je v učne načrte bolj smiselno zapisati, katere cilje morajo učeči se doseči, hkrati pa šoli in učiteljem prepustiti strokovne odločitve o tem, s kakšno vsebino in na kakšen način bodo te cilje realizirali. Skladna z rezultatskim pristopom je tudi uveljavitev standardov znanja, ki učne cilje uporabijo za osnovo za ocenjevanje.

Učno-ciljno načrtovanje se je uveljavilo tudi v višjem strokovnem izobraževanju, z bolonjsko reformo pa tudi na področju visokega šolstva. Na področju visokošolskega izobraževanja sta bila v ospredju izpostavljeni dva temeljna namena ciljnega načrtovanja; to sta preglednost (transparentnost) in načrtovanje z vidika študijske **obremenitve študenta**, izražene v **kreditnih točkah** – vsebino izraža učni izid, njegovo obsežnost in kompleksnost pa kreditno ovrednotenje.

Učno-ciljno načrtovanje je bilo od samega začetka značilnost načrtovanja poklicnih standardov in s tem tudi značilnost sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Besedilo v okviru prikazuje, kako so se v slovenskem sistemu izobraževanja v zadnjih dveh desetletjih oblikovale različne prakse učno-ciljnega načrtovanja, izražene tudi v zelo raznoliki uporabljeni terminologiji.

Primeri učnih izidov na ravni učnega predmeta/strokovnega modula

1) OSNOVNOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Splošni cilj: »Učenci razvijajo zmožnost abstrahiranja in posploševanja, sklepanja, kritičnega mišljenja ...« (Učni načrt za angleščino)

Operativni cilj: »Učenci razvijajo osnovne strategije tvorjenja pisnega besedila ...« (Učni načrt za angleščino)

Standard znanja: »brez večjih pomanjkljivosti uporablja osnovne standardne oblike preprostih besedil (npr. razglednica, zasebno vabilo ...).«

2) SREDNJE POKLICNO, STROKOVNO OZIROMA TEHNIŠKO IZOBRAŽEVANJE

Operativni cilj: »Dijak izvede priklop naprav in polnjenje sistema.« (Katalog znanja Ogrevalni in hladilni sistemi, Program Inštalater strojnih instalacij); »zna pravilno vpeti v delovne priprave konstrukcijske elemente.« (Izpitni katalog, Program Inštalater strojnih instalacij)

Poklicne kompetence v katalogih znanj so običajno osnova za formiranje operativnih ciljev.

Operativni cilji so nadalje razčlenjeni v informativne in formativne cilje – pri njih gre še za večjo stopnjo konkretnosti.

3) SREDNJE SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

Splošni cilj: »Dijaki se naučijo geografsko razmišljati o pokrajinah in ljudeh (opisati izbrano pokrajino in umestiti njen položaj glede na državno, meddržavno in svetovno raven ...).« (Učni načrt Geografija; Gimnazija)

Cilj: »Dijaki analizirajo statistične podatke o prebivalstvu in predvidijo njegov nadaljnji razvoj.« (Učni načrt Geografija; Gimnazija)

Pričakovani dosežek: »Dijak locira pokrajine in kraje v povezavi z njihovim okoljem in jih zna povezovati z nižjimi ali višjimi kategorijami.«

4) VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Predvideni študijski rezultati: »Uporaba v sklopu razvoja informacijskih sistemov in druge programske opreme, ki zahteva obvladovanje večjih količin podatkov.« (Univerzitetni študij računalništvo in informatika, Prva stopnja, predmet: Osnove podatkovnih baz, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Univerza v Ljubljani)

5) NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE

Poklicne kompetence: »Kandidat izdeluje uporabnikom prilagojena navodila za uporabo spletnih strani.« (Poklicni standard Izdelovalec/izdelovalka spletnih strani)

Poklicne kompetence so nadalje razčlenjene na tri kategorije: »področje dela«, »ključna dela«, »spretnosti in znanja«.

Ali je kljub razlikam v pristopih načrtovanja izobraževalnih/študijskih programov mogoče govoriti o nekaterih skupnih značilnostih

Ne glede na vso raznolikost, je mogoče ugotoviti tudi nekaj skupnih značilnosti:

- 1) Učni izidi so zasnovani tako, da *izhajajo iz perspektive učečega se*: izražajo tisto, kar naj bi po koncu predvidenega učnega obdobja učeči se vedel in znal napraviti.
Z uvedbo učno-ciljnega pristopa k načrtovanju prihaja do opustitve učno-snovnega načrtovanja. Učno-snovno (pogosto imenovano kar tradicionalno) načrtovanje je izhajalo iz vprašanja *selekcije primernih znanj*. Kriteriji izbire primernih znanj so (bili):
objektivnost, znanstvenost, relevantnost, logična in sistematična strukturiranost učne snovi. Zadostitev tem kriterijem je veljalo za jamstvo kakovosti diplomanta.
Učno-snovno načrtovanje ima nekatere prednosti: sistematičnost, celovit pregled nad stroko, demonstracija disciplinarnega, paradigmatičnega mišljenja; spodbuja se široka razgledanost, je dobra osnova za nadaljnji (tudi akademski) študij.
Po drugi strani pa ima tudi svoje slabosti: pogosto je osredotočeno na faktografijo in reproduktivno učenje. Lahko pasivizira učečega, transfer znanja na praktično rabo je nizek. Ob nenehni produkciji novega znanja so velike težave pri njegovi selekciji.
Beremo lahko (npr. Kennedy, 2015), da učno-snovni pristop izraža perspektivo učitelja oziroma predavatelja. To ni res: učno-snovni pristop izhaja iz perspektive posamezne znanstvene discipline, vede oziroma stroke.
- 2) Učni izidi (z izjemo splošnih ali usmerjevalnih ciljev) so neposredno povezani z ocenjevanjem *učnega dosežka*: načrtovalci uporabljajo t. i. aktivne glagole, ki opisujejo učni izid tako, kot ga je možno tudi preveriti (locira, izdeluje, analizira ipd.). Večina med njimi se opira na Bloomovo taksonomijo učnih ciljev, ki jo poznamo že iz petdesetih let 20. stoletja, oziroma na različne novejšje izpeljave te taksonomije.
- 3) Učni izidi skušajo ujeti *zahtevnostno raven* učnega dosežka (to je sicer ključna značilnost standardov znanja, ki so osnova tudi za določanje meje med ocenami).

- 4) Učni izidi uveljavljajo *funkcionalni oziroma pragmatični koncept znanja*, torej takšen, ki na človeško vednost gleda skozi prizmo njene uporabnosti, ne pa njene inherentne vrednosti.

V slovenskem sistemu izobraževanja imamo z učno-ciljnim načrtovanjem in rezultatskim pristopom že dosti izkušenj in uveljavljene prakse. **Zato se zaradi uvajanja SOK ne zdi smotrno te prakse ponovno spreminjati in tako z birokratskimi nalogami obremenjevati pedagoškega kadra.**

b) Kako prepoznati učne izide na ravni izobraževalnega/študijskega programa in izobrazbe/kvalifikacije

O učnih izidih lahko govorimo tudi na *ravni programa* oziroma na *ravni izobrazbe/kvalifikacije*. Razmislek o učnih izidih na ravni programa oziroma kvalifikacije pomeni razmislek o vsebini, vrsti, kompleksnosti, zahtevnosti, obsežnosti učnih izidov, ki naj bi jih učeči se pridobil ob uspešnem zaključku izobraževalnega/študijskega programa ali druge izobraževalne/učne aktivnosti v celoti. Tak učni izid je izražen v *splošnih ciljnih programa*, lahko tudi v opisu profila poklica ipd.

Razmislek o učnih izidih se nanaša tudi na vprašanje kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti znanja, ki ga posameznik pridobi izven formalnega in neformalnega izobraževanja in ga želi narediti vidnega in priznanega.

Kako opišemo kvalifikacijo

Da bi kvalifikacijo lahko umestili v ogrodje kvalifikacij in jo vključili v spletni register kvalifikacij SOK, je pomembno, da je kvalifikacija opisana skladno z metodologijo opisa kvalifikacij v SOK, ki temelji na učnih izidih (glej Prilogo 3).

Pomembno je, da so učni izidi napisani splošno:

- tako, da **odražajo osvojeno** znanje, pridobljene zmožnosti in razvite kompetence za kvalifikacijo kot celoto in hkrati
- tako, da jasno odražajo **raven zahtevnosti, kompleksnosti in obsežnosti** osvojenega znanja, zmožnosti, kompetenc.

Koristno je, da so globina, kompleksnost, širina znanja zapisane z upoštevanjem opisnikov ravni SOK (glej četrto poglavje), ki vsebujejo opise učnih izidov na desetih ravneh kompleksnosti/zahtevnosti/globine in ki pokažejo, kako se zahtevnost dosežkov stopnjuje od najmanj do najbolj zahtevnih.

Na kaj se opirajo opisi učnih izidov v registru kvalifikacij SOK

Register kvalifikacij SOK zajema opise učnih izidov na ravni programa in izobrazbe/kvalifikacije:

- Na ravni osnovnošolskega in srednjega splošnega izobraževanja opisani učni izidi izhajajo iz ciljev izobraževalnih programov.
- Na ravni poklicnega, srednjega strokovnega in tehniškega izobraževanja opisi učnih izidov izhajajo iz opisov pridobljenega znanja, spretnosti in poklicnih zmožnosti, zapisanih v Europassovih prilogah k spričevalu (pri mojstrskih, delovodskih in poslovodskih izpitih učni izidi izhajajo iz opisov obsega dejavnosti izpitnega kataloga).
- Na ravni višjega in visokošolskega izobraževanja so učni izidi opisani s splošnimi in predmetno specifičnimi kompetencami, opredeljenimi v akreditiranih študijskih programih.
- Pri nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (NPK) so učni izidi opredeljeni s poklicnimi kompetencami, zapisanimi v poklicnih standardih.
- Pri visokošolskih programih za izpopolnjevanje so učni izidi opisani s splošnimi in predmetno specifičnimi kompetencami.

- Pri programih poklicnega, srednje strokovnega in višješolskega usposabljanja bodo učni izidi predvidoma opredeljeni s poklicnimi kompetencami¹⁵.
- Pri dodatnih kvalifikacijah bodo učni izidi predvidoma opredeljeni bodisi v kategorijah znanja, spretnosti in kompetenc bodisi kot (splošne, poklicne) kompetence¹⁶.

Kako umestimo kvalifikacijo na ustrezno raven

- 1) Umestitev kvalifikacije A na ustrezno raven je smiselno opraviti s *primerjavo njenih učnih izidov z opisniki ravni SOK*.
- 2) Hkrati primerjamo učne izide kvalifikacije A s *sorodnimi kvalifikacijami na isti, nižjih in višjih ravneh*.
- 3) Kadar kvalifikacija vsebuje vstopne pogoje, so nam ti orientir pri določanju ravni SOK: nakazujejo nam, med katerimi ravnmi SOK začnemo iskati.
- 4) Pri kvalifikacijah, kjer so učni izidi opisani v terminih splošnih in predmetno specifičnih (oziroma poklicnih) kompetenc, so splošne kompetence pogosto zapisane v smislu ravni zahtevnosti, kompleksnosti, usposobljenosti ter pričakovane avtonomnosti dokaj nejasno. V takih primerih je priporočljivo opraviti najprej analizo predmetno specifičnih (oziroma poklicnih) kompetenc, ter jo v drugem koraku dopolniti z analizo splošnih kompetenc. Usmerimo se na oblikovanje slike o kompleksnosti delovanja, za katerega kvalifikacija usposablja.
- 5) Pomembno je, da smo pozorni na tiste glagole in pridevnike, ki izražajo raven kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti učnih izidov. Slednje primerjamo z opisniki ravni SOK.
- 6) Če je kvalifikacija ovrednotena tudi s kreditnimi točkami, so tudi te v pomoč pri presoji obsežnosti kvalifikacije.

Ali moramo pri določanju ravni upoštevati vsak posamični učni cilj

Do neke mere je pomembna tudi presoja vsakega posamičnega učnega cilja, pa vendar velika rigidnost pedagoško ne bi bila upravičena. Zakaj? Učni cilj je vedno hkrati opis cilja, a tudi opis poti do njega. Poleg tega je učne cilje treba načrtovati tako, da učitelja oziroma predavatelja spodbujajo k takšnemu vodenju pedagoškega procesa, ki učečim se odpira poti na višje ravni. Še zlasti je to ključno pri bolj nadarjenih in motiviranih posameznikih, ki zmorejo več, kot se v okviru programa od njih zahteva.

Kako postaviti mejo med ravnmi

Pri določanju ravni se srečamo s številnimi izzivi, saj meje med učnimi izidi ni preprosto postaviti – med izobraževalnimi programi na isti stopnji izobraževanja so lahko razlike v zahtevnosti in kompleksnosti učnih izidov dejansko precej velike, po drugi strani pa so lahko te razlike med različnimi tipi programov relativno majhne.

Poleg tega so nekateri programi med sabo zaradi svojih različnih namenov težko primerljivi, ali pa so znotraj sebe tako raznorodni, da jih je težko jasno umestiti na eno izmed ravni – zlasti v primerih sopostavljanja kvalifikacij, pridobljenih v formalnem izobraževanju, in tistih izven njega. Zato je tako določanje ravni kot tudi umeščanje tipov izobrazb/kvalifikacij na ravni izjemno težak proces, ki terja strokovno presojo pa tudi soglasje deležnikov.

Pri umeščanju (tipov) izobrazb/kvalifikacij v ogrodje so v pomoč opisniki ravni, ki so nastali opirajoč se na učne izide v obstoječih izobraževalnih programih in poklicnih kvalifikacijah in na odnose med njimi. Ker pa ti odnosi niso preprosti in enoznačni, so bili upoštevani tudi drugi (vhodni) kriteriji, med katerimi sta bila v osredju dva: možnosti in pravice, ki ob uspešnem zaključku izobraževanja izhajajo iz programa, v relaciji do nadaljnega izobraževanja kot tudi pravice do zaposlovanja. S tem se ohranja obstoječa konsistentnost sistema izobraževanja.

¹⁵ Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja (2016).

¹⁶ Navodila za pripravo vloge za umestitev dodatne kvalifikacije v slovensko ogrodje kvalifikacij (2016).

c) Kako prepoznati učne izide na ravni tipa izobrazbe/kvalifikacije

O učnih izidih je mogoče razmišljati tudi na *ravni tipa izobrazbe in kvalifikacije* (vključujoč poklicne in dodatne kvalifikacije). Ta razmislek spodbujajo zlasti ogrodja kvalifikacij, ki izhajajo iz predpostavke, da programe/kvalifikacije iste izobrazbene stopnje (oziroma kvalifikacijske ravni) družijo učni izidi primerljive kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti. To pomeni, da so glede na kompleksnost, zahtevnost in obsežnost učnih izidov primerljivi vsi programi srednjega poklicnega izobraževanja, da so primerljivi vsi programi srednjega strokovnega izobraževanja in tako naprej.

Ravni ogrodja kvalifikacij skušajo zaobjeti zahtevnostne ravni učnih izidov, ki v sistemu izobraževanja obstajajo. Obsežnost učnih izidov je hkrati neposredno povezana tudi z njihovim kreditnim ovrednotenjem.

č) Učni izidi na ravni posameznika ali skupine posameznikov

Učne izide je mogoče oblikovati tudi za potrebe posameznega učenca, dijaka, študenta ali kandidata, pa tudi za potrebe skupine posameznikov. Te prakse do neke mere že poznamo, saj denimo, priprava *osebnih izobraževalnih načrtov* ali *individualiziranih programov* terja prilagoditev in konkretizacijo učnih ciljev, ki so zapisani v relevantnih učnih načrtih ali katalogih znanja.

Potrebe po individualiziranem načrtovanju se danes pojavljajo na več področjih in z različnih namenov:

- V ospredju so gotovo učenci in dijaki s posebnimi potrebami, ki potrebujejo najobsežnejše in daljnosežne prilagoditve.
- Potrebe po individualiziranju se kažejo tudi pri drugih učencih in dijakih, ki potrebujejo posebne prilagoditve, na primer učenci in dijaki, ki so priseljenci.
- Posebne pozornosti so deležni dijaki in študenti, ki se odločijo za mobilnost in del učnih ciljev realizirajo na izobraževalni ustanovi (ali podjetju v primeru prakse) v drugi državi.
- Potrebe po individualiziranju se pojavljajo v kontekstu odprtega kurikula v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju; terja jih tudi morebitna prožnejša zasnova izobraževanja, ki omogoča večjo izbirnost znotraj programov izobraževanja.
- Individualni pristop k opredeljevanju, določanju in ocenjevanju učnih izidov je ključni element sistemov priznavanja informalno in neformalno pridobljenega znanja.

6.3. Kakšna je uporabna vrednost opisnikov ravni SOK

Opisniki učnih izidov so uporabni kot pomoč pri opredeljevanju ravni zahtevnosti in kompleksnosti:

- 1) v novih izobraževalnih/študijskih programih ter programih usposabljanja in izpopolnjevanja in njihovem umeščanju v ogrodje;
- 2) pri prenovi obstoječih izobraževalnih/študijskih programov ter pri programih usposabljanja in izpopolnjevanja;
- 3) pri oblikovanju poklicnih standardov in njihovem posodabljanju ter pri pripravi katalogov strokovnih znanj in spretnosti;
- 4) pri oblikovanju standarda kvalifikacije za dodatno kvalifikacijo;
- 5) pri pripravi ali prenovi učnih načrtov, katalogov znanj, pri katalogih standardov strokovnih znanj in spretnosti, izpitnih katalogih ipd.;
- 6) pri pripravi individualiziranih učnih izidov (v osebnih izobraževalnih načrtih, individualiziranih programih, študijskih sporazumih za namene mobilnosti ipd.).

6.4. Kdo določi raven SOK

Raven SOK **predlaga** pripravljalec programa/kvalifikacije, ki je avtor izobraževalnega/študijskega programa, programa usposabljanja ali izpopolnjevanja oziroma kvalifikacije in je poučen o zahtevah ustreznih delovnih mest. Strokovnjaki najboljše poznajo, kakšna konkretna pričakovanja izhajajo iz zapisov učnih izidov, saj zapis nikoli ne more biti povsem transparenten, še zlasti nepoučenemu bralcu.

Umestitev **izobrazbe** v raven SOK, EOK in EOVK se določi z izobraževalnim/študijskim programom:

- predlog umestitve na ravni do visokošolskega izobraževanja pripravi javni zavod, ki je pristojen za predlaganje javno veljavnih izobraževalnih programov v sprejem pristojnemu strokovnemu svetu (Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje, Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih). Pristojni strokovni svet na predlog javnega zavoda hkrati s programom potrdi raven SOK za posamezno izobrazbo. Minister, pristojen za izobraževanje, skupaj s programom sprejme raven SOK za posamezno izobrazbo; predlog umestitve visokošolskih izobrazb pripravi visokošolski zavod v vlogi za (re)akreditacijo študijskega programa. Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu ob (re)akreditaciji študijskega programa potrdi raven SOK predlaganega študijskega programa.

Umestitev **poklicnih kvalifikacij** v raven SOK, EOK in EOVK se določi s katalogom standardov strokovnih znanj in spretnosti, s programom poklicnega in strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja ali s študijskim programom za izpopolnjevanje:

- predlog umestitve nacionalne poklicne kvalifikacije pripravi javni zavod, ki je pristojen za predlaganje NPK v sprejem strokovnemu svetu RS za poklicno in strokovno izobraževanje. Strokovni svet na predlog javnega zavoda *potrdi* raven SOK za posamezen NPK. Minister, pristojen za delo, skupaj s katalogom standardov strokovnih znanj in spretnosti *sprejme* raven SOK za posamezen NPK.
- predlog umestitve poklicne kvalifikacije, ki se pridobi s programom poklicnega in strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja pripravi javni zavod, ki je pristojen za predlaganje javno veljavnih programov usposabljanja in izpopolnjevanja v sprejem Strokovnemu svetu RS za poklicno in strokovno izobraževanje. Strokovni svet na predlog javnega zavoda hkrati s programom *potrdi* raven SOK za posamezno poklicno kvalifikacijo. Minister, pristojen za izobraževanje, skupaj s programom *sprejme* raven SOK za posamezno poklicno kvalifikacijo;
- predlog umestitve poklicne kvalifikacije, ki se pridobi s študijskim programom za izpopolnjevanje, *pripravi visokošolski zavod* v vlogi za (re)akreditacijo študijskega programa. Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu ob (re)akreditaciji študijskega programa *potrdi* raven SOK predlaganega študijskega programa za izpopolnjevanje.

Vlogo za umestitev **dodatne kvalifikacije** v SOK lahko vloži delodajalec, skupina delodajalcev ali Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje na obrazcu, ki ga določi Center RS za poklicno izobraževanje (v nadaljevanju: CPI)¹⁷. Vloga vsebuje podatke o: programu usposabljanja; potrebah na trgu dela; standardu kvalifikacije; opisu postopka zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo; referencah na ustreznem delovnem področju; ter izvajalcu programa usposabljanja. CPI strokovno oceni popolno vlogo in pripravi mnenje o ustreznosti vloge in programa usposabljanja. Strokovna komisija nacionalne koordinacijske točke SOK-EOK¹⁸ na podlagi pozitivnega mnenja sprejme odločitev in pripravi predlog za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK. Predlog za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK se posreduje ministru, pristojnemu za delo, ki dodatno kvalifikacijo s sklepom umesti v SOK.

¹⁷ Dostopno na: <http://www.nok.si/dodatne-kvalifikacije/obrazci/vloga-za-umestitev-dodatne-kvalifikacije-sok/>

¹⁸ Sestavlja jo sedem članov, imenuje jo minister, pristojen za delo, in sicer: tri člane na predlog ministrstva, pristojnega za delo; enega člana na predlog ministrstva, pristojnega za izobraževanje; enega člana na predlog ministrstva, pristojnega za gospodarstvo; dva člana na predlog Ekonomsko-socialnega sveta (od tega en predstavnik delodajalcev in en predstavnik delojemalcev).

07

RAZMERJE MED KOMPETENCAMI IN UČNIMI IZIDI

7.1. O čem govorimo, ko govorimo o kompetencah

Poznamo številne definicije kompetenc, večino med njimi pa družijo **en skupni imenovalec**: delijo si soroden pogled na vprašanje, čemu je znanje namenjeno. Drugače povedano, delijo si enoten pogled na koncept znanja:

Koncept kompetenc je vezan na **funkcionalni oziroma pragmatični pogled na znanje**. Za pragmatični pogled je značilno, da znanje razume v službi zaposlovanja in uspešnega vključevanja v družbo. Zagovornikom pragmatičnega pogleda na znanje ni toliko pomembno vprašanje, kaj je *dobro* vedeti, temveč kaj je *koristno* vedeti. Pomembno jim je vprašanje, kaj moramo v življenju **znati narediti** in kakšne situacije **obvladovati**. Učenje in znanje naj bi podpirala in spodbujala ekonomski in tehnološki napredek družbe ter prispevala k družbeni kohezivnosti.

V Sloveniji se je na področju srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja uveljavila spodnja definicija kompetenc:

»Kompetence so razvijajoče se in izkazane zmožnosti posameznikov, ki jim omogočajo, da ustvarjalno, učinkovito in etično delujejo v kompleksnih, nepredvidljivih in spremenljivih okoliščinah v poklicu, družbenem in zasebnem življenju.«

Vir: Kovač, 2007, str. 20.

Razvoj kompetenc vsebuje:

- pridobivanje teoretičnega, konceptualnega, abstraktnega znanja (uporaba teorij, konceptov, znanje strok – *kognitivni vidik*);
- razvoj spretnosti in proceduralnega znanja (*know-how*) (zmožnost reševanja problemov v različnih življenjskih in delovnih položajih – funkcionalni ali formativni vidik);
- razvoj avtonomne in etične drže v odnosu do sočloveka, skupnosti in okolja; razvoj odgovornosti, avtonomnosti (*vzgojno-socializacijski vidik*) (prav tam, str. 21).

7.2. Kakšna je povezava med kompetencami in kurikularnim načrtovanjem

Konceptu kompetenc **ustreza učno-ciljno načrtovanje**, saj temelji na razmišljanju, da je izobraževanje treba načrtovati tako, da se v izhodišču vprašamo, čemu znanje služi in kaj želimo pri učencih, dijakih ali študentih z njim doseči. Znanje, ki se vključuje v učne načrte, je torej tam zato, ker naj bi bilo koristno za opravljanje nekega poklica ali neke druge pomembne dejavnosti.

Za učno-ciljni pristop k načrtovanju je značilno:

- 1) Najprej identificiramo **učne cilje**, ki jih želimo doseči:
 - izberemo cilje na področju znanja (*informativni cilji*);
 - izberemo cilje na področju spretnosti oziroma zmožnosti (*funkcionalni ali formativni cilji*);
 - izberemo cilje na področju odnosa, vrednot (*vzgojni in socializacijski cilji*).
- 2) Učni cilji so izhodišče za izbor znanja oziroma **učnih vsebin**. Izberemo tiste, ki pomagajo uresničiti cilje.
- 3) Nato izberemo **učne pristope**, s katerimi je cilje najlažje in najboljše mogoče doseči.
- 4) Izberemo **načine in oblike ocenjevanja**, ki nam bodo omogočili vpogled v realizacijo učnih ciljev.

7.3. Kakšna je razlika med kompetencami in učnimi izidi

Pojma kompetenc in učnih izidov se pogosto pojavljata skupaj, njun pomen in razmerje v literaturi nista povsem enoznačno pojasnjena. Mi bomo razliko med njima pojasnili takole:

- 1) **Kompetenca** se nanaša na vprašanje: »Česa se mora učeči se **NAUČITI**? Kakšne učne cilje mora učeči se doseči?«.

Zanima nas, katere učne vsebine bomo vključili v učne načrte, katere zmožnosti in vrednote ter kakšen odnos bomo predvideli. Vse to bomo napisali v različne kurikularne dokumente. Pri tem bomo lahko bolj splošni (**splošni cilji**) in tudi bolj konkretni (**operativni cilji**).

- 2) **Učni izid** pa se nanaša na vprašanje »Kakšno znanje, spretnosti, odnos učeči se **IZKAZUJEJO**?«.

Zanima nas, kako bomo ugotovili, če so učeči se cilje dosegli. Spraševali se bomo o vrednotenju doseženega (o ocenjevanju, presojanju, preverjanju) znanja. Iskali bomo odgovor na vprašanje:

- Kako bo učeči se izkazal, kar se je naučil?
- Kako ga bomo ocenili: kakšna širina in globina znanja bo potrebna za določeno oceno, po kakšnih kriterijih in kakšne bodo meje med ocenami?

Učni izid je koncept, ki je neposredno povezan z **vrednotenjem** (ocenjevanjem, presojanjem, preverjanjem) znanja. Kot tak je tudi neposredno povezan z umeščanjem kvalifikacij na ravni kvalifikacij in s tem tudi v ogrodje kvalifikacij.

7.4. Zakaj so kompetence v SOK definirane ozko

Če bi SOK zajemal zgolj tiste kvalifikacije, ki jih ljudje pridobijo v nižjem, srednjem ali višjem poklicnem in strokovnem izobraževanju, potem bi bilo smiselno ogrodje zasnovati na široki (glej zgoraj) definiciji kompetenc. Ker pa SOK zajema vse kvalifikacije, tudi tiste, ki jih ljudje pridobijo v osnovnem, splošnem in visokošolskem izobraževanju, bi široka definicija kompetenc pomenila vsiljevanje pragmatičnega koncepta znanja na vse ravni in vse dimenzije izobraževanja v državi. To bi bilo izjemno sporno dejanje, ki bi osiromašilo slovensko izobraževanje.

Vsaka kvalifikacija, ki se umešča v ogrodje, vsebuje vse tri kategorije (znanje, spretnosti, kompetence), vendar ni nujno, da ima vsaka kategorija znotraj kvalifikacije enako težo. Takšna izbira kategorij zato omogoča ujeti raznolikost kvalifikacij na posamezni ravni, omogoča ujeti vso raznolikost učnih izidov, ki jih družijo zgolj sorodna zahtevnostna raven, po vsebini in načinu pridobitve pa so si lahko zelo različne.

08

PRINCIPI OBLIKOVANJA
UČNIH IZIDOV

8.1. Kako načrtujemo učne izide

Opisali bomo nekaj osnovnih značilnosti in principov oblikovanja učnih izidov. Principi se opirajo na tradicijo načrtovanja, ki izhaja iz Bloomove taksonomije in je v Sloveniji znana že več desetletij (Blažič, 1991; Maretnič Požarnik, 1979); dopolnjeni so z nekaj izkušnjami sodobnejših projektov (npr. ZOOM).

Uporabni so na več ravneh načrtovanja, zlasti pa:

- na ravni učnega predmeta oziroma modula: principi veljajo tako za načrtovalce učnih načrtov, katalogov znanja ipd. kot tudi za učiteljevo učno pripravo;
 - na ravni osebnega izobraževalnega načrta oziroma individualiziranega progama.
- 1) Rezultatski pristop (in učno-ciljno načrtovanje) ima svoje pomanjkljivosti, zato je ključen uvodni razmislek, s katerim se do pristopa opredelimo in ugotovimo, na kakšen način in v kolikšni meri ga bomo uporabili glede na vrsto in stopnjo izobraževanja, glede na potrebe stroke in potrebe učečih se. Zaradi tega ni narobe učnih izidov oblikovati splošneje, v formi splošnih ali usmerjevalnih učnih ciljev.
 - 2) Učni izidi se nanašajo na *čas ocenjevanja*: zapisano je tisto, kar bo učeči se obvladoval v času, ko bodo njegovi dosežki ocenjeni.
 - 3) Učne izide oblikujemo tako, da izražajo *perspektivo učečega se*. Pri tem upoštevamo naslednje:
 - a) Smo realistični in upoštevamo čas, ki ga imamo na voljo in predhodne dosežke učečih se.
 - b) Po potrebi uporabimo *aktivne glagole*.

Poleg taksonomije učnih ciljev po Benjaminu Bloomu se lahko opremo tudi na druge klasifikacije, npr. po Robertu J. Marzanu (Rutar Ilc, 2003). Uporabni so zlasti predlogi glagolov, ki opisujejo aktivnosti dijakov oziroma študentov in so združeni v različne taksonomske stopnje.

Primer:

Tipični glagoli, povezani s posameznimi taksonomskimi ravnmi

Poznavanje	Povej, navedi, opiši, naštej, ponovi, poimenuj, opredeli, poveži, spomni se ...
Razumevanje	Povzemi, povej z drugimi besedami, pripoveduj, opiši, poročaj, informiraj, razloži, pojasni, utemelji, ilustriraj, navedi nov primer, pouči druge ...
Uporaba	Uporabi v dani (novi) situaciji, razloži ob (novem) primeru, sklepaj, napovej, reši, preizkusi, zamisli si ...
Analiza	Podrobno opiši, analiziraj, razčleni, poišči elemente, ugotovi značilnosti, primerjaj, poišči podobnosti in razlike, razlikuj, ugotovi napake
Sinteza	Zamisli si, ustvari, načrtuj, zasnuj, izmisli si, izrazi, izdelaj, oblikuj, iznajdi, kombiniraj, preoblikuj, popravi napake, izboljšaj, prepričaj, dokaži, zavrni, ubrani, utemelji, dramaturgiziraj, vodi, nastop, izpelji ...
Vrednotenje	Oceni, ovrednoti (npr. pomen, vrednost ...), presodi, odloči, kritično osvetli, kritiziraj, problematiziraj, sooči, razvrsti po pomembnosti, zavrni, ubrani, utemelji, ugotovi napake ...

- c) Aktivne glagole *specificiramo in kontekstualiziramo*: opišemo, na kaj se znanje in spretnosti navezujejo in za kakšno vrsto uporabe gre.

Primer 1:

Študent je zmožen razložiti **funkcije** komponent strojne opreme računalnika.

NE: Študent je zmožen razložiti strojno opremo računalnika.

Vir: Zoom, b. 1.

Primer 2:

Študent je zmožen razviti raziskovalni načrt **z uporabo znanstvenih metod**.

NE: Študent je zmožen razviti raziskovalni načrt.

Vir: Zoom, b. 1.

- č) Izogibamo se nejasnim formulacijam.

Primer 1:

Študent je zmožen na **osnovi projektnega vodenja pripraviti realističen načrt delovnega procesa in razporediti naloge osebja**.

NE: Študent pozna upravljanje osebja v sektorju (presplošno).

Vir: Zoom, b. 1.

Primer 2:

Študent pozna **strukturo pnevmatike in poimenuje sestavne dele**.

NE: Študent ve, da pnevmatika osebnega vozila sestoji iz naravne in umetne gume, olja, kemikalij, najlona ... (preveč natančno)

Vir: Zoom, b. 1.

- 4) Optimalno število učnih izidov je odvisno od kompleksnosti programa oziroma kvalifikacije, predmeta oziroma modula. Priporočljivo je, da je število tolikšno, da ne ovira preglednosti, prožnosti pedagoškega procesa in kakovosti ocenjevanja.
- 5) Kadar je to smiselno, naj bi bilo mogoče učne izide eksterno preveriti oziroma v evalvacijskem procesu ugotoviti njihovo realizacijo.
- 6) Način osvajanja znanja za oblikovanje učnih izidov ni relevanten, kar pomeni, da lahko služijo tudi kot osnova za vrednotenje znanja, pridobljenega izven formalnega in neformalnega izobraževanja.

09

ANALIZA PRIMEROV UMEŠČANJA POKLICNIH KVALIFIKACIJ V RAVNI SOK

9.1. Kako umeščamo kvalifikacije (ne)formalnega sistema izobraževanja v ravni SOK

Najtrši oreh pri umeščanju kvalifikacij na ravni in SOK so kvalifikacije izven formalnega sistema izobraževanja. Ker v našem prostoru še nismo vajeni opisovati kvalifikacij na osnovi učnih izidov, je naša naloga še nekoliko zahtevnejša. V ta namen smo v analizo zajeli visokošolske programe za izpopolnjevanje, ki se v skladu z ZSOK umeščajo kot poklicne kvalifikacije v ravni SOK, a slednje še nimajo določene.

Spodnji primeri so obravnavani kot vaja, katere namen je prikaz načina, na katerega se lahko pri umeščanju kvalifikacije na ravni oprejo pripravljavci programov oziroma kvalifikacij. Ker analize niso narejene s strani avtorjev programov in/ali strokovnjakov za posamezna področja, v spodnjih primerih navajamo naš predlog umestitve dotičnih poklicni kvalifikacij v ravni SOK.

PRIMER 1: Pedagoško–andragoška izobrazba za strokovne delavce v osnovnih in srednjih šolah

Primer opisa kvalifikacije v skladu z metodologijo SOK

Ime kvalifikacije	POTRDILO O OPRAVLJENEM PROGRAMU ZA IZPOPOLNJEVANJE IZ PEDAGOŠKO–ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE ZA STROKOVNE DELAVCE V OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH
Tip kvalifikacije	Potrnilo o zaključenem programu za izpopolnjevanje
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vrsta izobraževanja	Izpopolnjevanje
Trajanje	1 leto, 60 kreditnih točk (ECTS)
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none"> Izobrazba prve stopnje ali izobrazba, pridobljena po študijskih programih, po katerih se pridobi izobrazbo, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi prve stopnje (tudi višja in višja strokovna izobrazba) ali izobrazba druge stopnje ali izobrazba, pridobljena po študijskih programih, po katerih se pridobi izobrazbo, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje.
Raven SOK	8 (<i>predlagana raven</i>)
Učni izidi	Udeleženec: (kompetence učinkovitega poučevanja) <ul style="list-style-type: none"> je usposobljen za preoblikovanje in posredovanje strokovno-predmetnih vsebin na učencu razumljiv način, pri uresničevanju šolskega kurikuluma ustrezno povezuje cilje učnih načrtov, vsebine, načine učenja in razvoj učencev, učinkovito načrtuje, organizira in izvaja učne aktivnosti, obvlada principe raziskovanja na pedagoškem področju ter jih uporablja pri izboljševanju učenja in poučevanja, spodbuja aktivno in neodvisno učenje, ki učencem omogoča, da sami načrtujejo, spremljajo, vrednotijo in uravnavajo svoje učenje, spodbuja sodelovalno učenje, ki učencem omogoča razvoj socialnih veščin za uspešno sodelovanje v različnih heterogenih skupinah,

(kompetence vseživljenjskega učenja)

- uporablja ustrezne metode za motiviranje učencev in razvija strategije, ki omogočajo vseživljenjsko učenje,
- spodbuja prožnost in vztrajnost pri soočanju z novimi izzivi in nalogami ter sposobnost samovrednotenja pri učencih,
- pri delu uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in pri učencih razvija informacijsko pismenost,
- pri učencih razvija komunikacijske in socialne veščine,

(kompetence vodenja in komunikacije)

- učinkovito komunicira z učenci in razvija pozitivne odnose z njimi,
- oblikuje spodbudno učno okolje in skupnost učencev, v kateri se ceni različnost in v katerih se učenci počutijo sprejete, varne in samozavestne,
- oblikuje jasna merila za vedenje in disciplino v razredu; pravila temeljijo na spoštovanju vseh udeležencev,
- se uspešno sooča z neprimernim vedenjem, agresivnostjo, konflikti in uporablja ustrezne strategije za njihovo reševanje,
- daje vsem učencem enake možnosti in prilagaja delo njihovim individualnim posebnostim,
- prepozna učence s posebnimi potrebami, njihova močna in šibka področja, prilagaja delo njihovim zmožnostim in po potrebi sodeluje z ustreznimi strokovnjaki in ustanovami,

(kompetence preverjanja in ocenjevanja znanja ter spremljanja napredka učencev)

- ustrezno uporablja različne načine spremljanja, preverjanja in ocenjevanja napredka posameznega učenca v skladu s cilji ter daje konstruktivno povratno informacijo,
- spremlja in vrednoti napredek učencev na področju usvajanja strategij učenja, učenja socialnih veščin, bralne in informacijske pismenosti,
- seznanja starše in druge odgovorne osebe o napredku učencev,

(širše profesionalne kompetence)

- razvija pozitiven odnos do učencev, kaže spoštovanje do njihovega družbenega, kulturnega, jezikovnega, verskega izhodišča,
- pri svojem delu upošteva etična načela in zakonska določila,
- kaže in spodbuja pozitivne vrednote, stališča in vedenje, ki ga pričakuje od učencev,
- učinkovito komunicira in sodeluje s starši ter drugimi osebami, odgovornimi za učence,
- sodeluje z drugimi učitelji in sodelavci na šoli,
- se vključuje in sodeluje v različnih aktivnostih v ožjem in širšem okolju ter na področju izobraževanja,
- načrtuje, spremlja, vrednoti in uravnava lasten profesionalni razvoj.

Ocenjevanje in zaključevanje

SISTEM OCENJEVANJA:

Znanje študentov se ocenjuje z vajami, seminarskimi nalogami, lahko pa tudi z izdelki, projektnimi deli, nastopi, storitvami in drugače ter z izpiti. Uspeh na izpitu se ocenjuje z ocenami: 10 (odlično); 9 (prav dobro: nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami); 8 (prav dobro: solidni rezultati); 7 (dobro); 6 (zadostno: znanje ustreza minimalnim kriterijem); 5–1 (nezadostno). Kandidat uspešno opravi izpit, če dobi oceno od zadostno (6) do odlično (10).

NAPREDOVANJE:

Študij traja eno leto, zato napredovanja v višji letnik ni.

POGOJ ZA PRIDOBITEV JAVNE LISTINE:

Študent zaključi program za izpopolnjevanje, ko opravi vse obveznosti, določene s programom in z učnimi načrti posameznih predmetov, ter izdela zaključno aplikativno nalogo.

Izvajalci

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
www.ff.uni-lj.si

Prehodnost

/

Kako umestiti pričujočo kvalifikacijo na ustrezno raven

Najprej analiziramo splošne značilnosti kvalifikacije (glede na obseg in trajanje, morebitne vpisne pogoje in usposobljenosti).

Pridobitev pričujoče kvalifikacije terja študij v obsegu 60 kreditnih točk (ECST), kar je ekvivalent enoletnega kontinuiranega študija (oziroma okrog 1800 ur študija). Kvalifikacijo si lahko pridobijo kandidati, ki imajo osvojeno kvalifikacijo na najmanj 7. ravni SOK, in jim daje »licenco« za opravljanje učiteljskega poklica. Učitelji v slovenskem osnovnem in srednjem izobraževanju morajo dosegati kvalifikacije na najmanj 8. ravni SOK in zato pričakujemo, da bo spodnja kvalifikacija z drugimi na vključenih vsebinskih področjih z njimi primerljiva.

V nadaljevanju opravimo **primerjavo učnih izidov kvalifikacije z opisniki ravni SOK**.

Cilji in kompetence so kompleksni in jih ni mogoče enoznačno zvesti na posamezne elemente opisnikov ravni, zato nam spodnja primerjava služi kot orientir, s katerim si želimo ustvariti splošno sliko kvalifikacije: zanima nas tako raven kompleksnosti, zahtevnosti kot obsežnost in tudi pokritost različnih dimenzij.

Spodnja analiza kaže, da bi bilo mogoče učne izide pričujoče kvalifikacije umestiti večinoma na raven 8, v manjši meri tudi na ravni 7 in 9. Skladno z načelom najboljšega ujemanja bi predlagali umestitev na raven 8. Gre za opravljanje dela, pri katerem mora posameznik izkazovati veliko mero samostojnosti, avtonomnosti, odgovornosti, kjer je v ospredju vodenje ljudi, zmožnost prilagajanja njihovim potrebam, kjer mora izvajati vrsto zelo zahtevnih nalog. Za to potrebuje poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje.

Primerjava učnih izidov kvalifikacije z opisniki ravni SOK

Učni izidi kvalifikacije	Primerjava z opisniki SOK
Udeleženec	
1) je usposobljen za preoblikovanje in posredovanje strokovno-predmetnih vsebin na učencu razumljiv način,	1) samostojno in avtonomno izvajanje naloge v raznolikih okoliščinah (samostojna uporaba znanja v novih situacijah – raven 7),
2) pri uresničevanju šolskega kurikulumuma ustrezno povezuje cilje učnih načrtov, vsebine, načine učenja in razvoj učencev,	2) poglobljeno znanje (8),
3) učinkovito načrtuje, organizira in izvaja učne aktivnosti,	3) načrtovanje in vodenje (8),
4) obvlada principe raziskovanja na pedagoškem področju ter jih uporablja pri izboljševanju učenja in poučevanja,	4) elementi raziskovanja (8),
5) spodbuja aktivno in neodvisno učenje, ki učencem omogoča, da sami načrtujejo, spremljajo, vrednotijo in uravnavajo svoje učenje,	5) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
6) spodbuja sodelovalno učenje, ki učencem omogoča razvoj socialnih veščin za uspešno sodelovanje v različnih heterogenih skupinah,	6) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
7) uporablja ustrezne metode za motiviranje učencev in razvija strategije, ki omogočajo vseživljenjsko učenje,	7) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
8) spodbuja prožnost in vztrajnost pri soočanju z novimi izzivi in nalogami ter sposobnost samovrednotenja pri učencih,	8) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
9) pri delu uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in pri učencih razvija informacijsko pismenost,	9) kompleksni delovni procesi na specializiranem področju (8),
10) pri učencih razvija komunikacijske in socialne veščine,	10) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
11) učinkovito komunicira z učenci in razvija pozitivne odnose z njimi,	11) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),

Učni izidi kvalifikacije	Primerjava z opisniki SOK
12) oblikuje spodbudno učno okolje in skupnost učencev, v kateri se ceni različnost in v katerih se učenci počutijo sprejete, varne in samozavestne,	12) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
13) oblikuje jasna merila za vedenje in disciplino v razredu; pravila temeljijo na spoštovanju vseh udeležence,	13) ustvarjalno reševanje problemov(8),
14) se uspešno sooča z neprimernim vedenjem, agresivnostjo, konflikti in uporablja ustrezne strategije za njihovo reševanje,	14) ustvarjalno reševanje problemov(8),
15) daje vsem učencem enake možnosti in prilagaja delo njihovim individualnim posebnostim,	15) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
16) prepozna učence s posebnimi potrebami, njihova močna in šibka področja, prilagaja delo njihovim zmožnostim in po potrebi sodeluje z ustreznimi strokovnjaki in ustanovami,	16) poglobljena metodološka znanja(8),
17) ustrezno uporablja različne načine spremljanja, preverjanja in ocenjevanja napredka posameznega učenca v skladu s cilji ter daje konstruktivno povratno informacijo,	17) zelo zahtevni in kompleksni delovni procesi (8),
18) spremlja in vrednoti napredek učencev na področju usvajanja strategij učenja, učenja socialnih veščin, bralne in informacijske pismenosti,	18) zelo zahtevni in kompleksni delovni procesi (8),
19) seznanja starše in druge odgovorne osebe o napredku učencev,	19) sprejemanje odgovornosti za poučevanje drugih (8),
20) razvija pozitiven odnos do učencev, kaže spoštovanje do njihovega družbenega, kulturnega, jezikovnega, verskega izhodišča,	20) sprejemanje odgovornosti za poučevanje drugih (etično usmerjanje – raven 9),
21) pri svojem delu upošteva etična načela in zakonska določila,	21) sprejemanje odgovornosti za poučevanje drugih (etično usmerjanje – raven 9),
22) kaže in spodbuja pozitivne vrednote, stališča in vedenje, ki ga pričakuje od učencev,	22) etično usmerjanje; učenje drugih (raven 9),
23) učinkovito komunicira in sodeluje s starši ter drugimi osebami, odgovornimi za učence,	23) vodenje kompleksnih in heterogenih skupin (8),
24) sodeluje z drugimi učitelji in sodelavci na šoli,	24) ustvarjalno reševanje problemov(8),
25) se vključuje in sodeluje v različnih aktivnostih v ožjem in širšem okolju ter na področju izobraževanja,	25) odgovornost za lastni profesionalni razvoj (8),
26) načrtuje, spremlja, vrednoti in uravnava lasten profesionalni razvoj.	26) odgovornost za lastni profesionalni razvoj (8).

PRIMER 2: Študijski program za izpopolnjevanje s področja »Bujatrika«

Primer opisa kvalifikacije v skladu z metodologijo SOK

Ime kvalifikacije	POTRDILO O OPRAVLJENEM PROGRAMU ZA IZPOPOLNJEVANJE S PODROČJA »BUJATRIKA«
Tip kvalifikacije	Potrdilo o zaključenem programu za izpopolnjevanje
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vrsta izobraževanja	Izpopolnjevanje
Trajanje	1 leto, 37 kreditnih točk (ECTS)
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none"> Končan študij veterinarske medicine, najmanj 3 leta delovnih izkušenj na tem področju in veljavna licenca.
Raven SOK	9 (<i>predlagana raven</i>)
Učni izidi	<p>Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:</p> <p>(splošne kompetence)</p> <ul style="list-style-type: none"> zagovarjanja, da je veterinarska medicina umetnost, znanost oziroma oboje, kritičnega kliničnega razmišljanja, utemeljevanja in sklepanja, reševanja in ustreznega ravnanja pri katerem koli kliničnem primeru/problemu, kvantitativnega ocenjevanja, samostojnosti pri odločanju v strokovnem delu, zavedanja o etični, moralni in materialni odgovornosti, organiziranja in načrtovanja, poznavanja raziskovalnih metod in uporabe le-teh pri vsakdanjem delu, dela v večjih skupinah, komunikativnosti in kooperativnosti s klienti in drugimi strokami, pisne in ustne komunikacije, tudi v tujem jeziku, obvladovanja informatike in dokumentacije v veterinarski medicini, podajanja drugega mnenja, <p>(predmetnospecifične kompetence)</p> <ul style="list-style-type: none"> samostojnega opravljanja dobre klinične prakse na celotnem področju zdravstvenega varstva in reprodukcije prežvekovalcev, reševanja problemov v intenzivni in ekstenzivni reji goved, ovac in koz, reševanja tehnoloških problemov pri vzreji, s posebnim poudarkom na zdravstvenih problemih, diagnosticiranju, zdravljenju in preprečevanju bolezni.
Ocenjevanje in zaključevanje	<p>SISTEM OCENJEVANJA:</p> <p>Znanje študentov se ocenjuje z vajami, seminarskimi nalogami, lahko pa tudi z izdelki, projektnimi deli, nastopi, storitvami in drugače ter z izpiti. Uspeh na izpitu se ocenjuje z ocenami: 10 (odlično); 9 (prav dobro: nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami); 8 (prav dobro: solidni rezultati); 7 (dobro); 6 (zadostno: znanje ustreza minimalnim kriterijem); 5–1 (nezadostno). Kandidat uspešno opravi izpit, če dobi oceno od zadostno (6) do odlično (10).</p> <p>NAPREDOVANJE:</p> <p>Študij traja eno leto, zato napredovanja v višji letnik ni.</p> <p>POGOJ ZA PRIDOBITEV JAVNE LISTINE:</p> <p>Študent mora opraviti vse študijske obveznosti in opraviti zaključni izpit.</p>
Izvajalci	Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta www.ff.uni-lj.si
Prehodnost	/

Splošne značilnosti kvalifikacije: kvalifikacija obsega 37 kreditnih točk (ECTS) (okrog 1110 ur študija); izbere jo lahko kandidat, ki je opravil študij na 8. ravni SOK (360 kreditnih točk po ECTS) in ki je učne izide, pridobljene v času študija, nadgradil z novimi učnimi izidi, pridobljenimi priložnostno (ob delovnih izkušnjah).

Spodnja primerjava učnih izidov kvalifikacije z učnimi izidi SOK nakazuje, da bi bilo mogoče pričujočo kvalifikacijo glede na načelo najboljšega ujemanja umestiti na raven 9.

Primerjava učnih izidov kvalifikacije z opisniki ravni SOK

Učni izidi kvalifikacije	Primerjava z opisniki SOK
Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:	
1) zagovarjanja, da je veterinarska medicina umetnost, znanost oziroma oboje,	1) poglobljeno teoretično znanje (8),
2) kritičnega kliničnega razmišljanja, utemeljevanja in sklepanja,	2) kritična refleksija (8),
3) reševanja in ustreznega ravnanja pri katerem koli kliničnem primeru/problemu,	3) izvajanje nalog v netipičnih okoljih (9),
4) kvantitativnega ocenjevanja,	4) poglobljeno metodološko delo, ustvarjanje novega znanja (9),
5) samostojnosti pri odločanju v strokovnem delu,	5) sprejemanje odgovornosti za procese (8), usposobljenost za neodvisno profesionalno delo (9),
6) zavedanja o etični, moralni in materialni odgovornosti,	6) etično usmerjanje lastnega učenja (9),
7) organiziranja in načrtovanja,	7) načrtovanje, vodenje delovnega procesa (8),
8) poznavanja raziskovalnih metod in uporabe letih pri vsakdanjem delu,	8) poglobljeno metodološko znanje kot osnova za zahtevno strokovno delo (8, 9),
9) dela v večjih skupinah,	9) delo v skupinah (6),
10) komunikativnosti in kooperativnosti s klienti in drugimi strokami,	10) delo v multidisciplinarnih kontekstih (9),
11) pisne in ustne komunikacije, tudi v tujem jeziku,	11) /
12) obvladovanja informatike in dokumentacije v veterinarski medicini,	12) poglobljeno metodološko znanje, osnova za zahtevno strokovno delo (8),
13) podajanja drugega mnenja,	13) poglobljeno teoretično in analitično znanje, izvajanje najzahtevnejših del, profesionalno in etično (8, 9),
14) samostojnega opravljanja dobre klinične prakse na celotnem področju zdravstvenega varstva in reprodukcije prežvekovalcev,	14) izvajanje nalog v netipičnih okoljih v širših ali multidisciplinarnih kontekstih (8),
15) reševanja problemov v intenzivni in ekstenzivni reji goved, ovac in koz,	15) sposobnost izvirnih stvaritev, kompleksnih izvirnih stvaritev (8, 9),
16) reševanja tehnoloških problemov pri vzreji, s posebnim poudarkom na zdravstvenih problemih, diagnosticiranju, zdravljenju in preprečevanju bolezni.	16) sposobnost kompleksnih izvirnih stvaritev (9).

PRIMER 3: Študijski program za izpopolnjevanje s področja Managementa izdelovalnih tehnologij

Primer opisa kvalifikacije v skladu z metodologijo SOK

Ime kvalifikacije	POTRDILO O OPRAVLJENEM PROGRAMU ZA IZPOPOLNJEVANJE »MANAGEMENT IZDELOVALNIH TEHNOLOGIJ«
Tip kvalifikacije	Potrnilo o zaključenem programu za izpopolnjevanje
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vrsta izobraževanja	Izpopolnjevanje
Trajanje	1 leto, 18 kreditnih točk (ECTS)
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none"> • Matura ali • poklicna matura ali zaključni izpit pred uvedbo poklicne mature ali • pred 1. 6. 1995 končan katerikoli štiriletni srednješolski program.
Raven SOK	6 (<i>predlagana raven</i>)
Učni izidi	<p>Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:</p> <p>(splošne kompetence)</p> <ul style="list-style-type: none"> • analize in sinteze, • prenosa pridobljenega teoretičnega znanja v prakso, • reševanja problemov, • učinkovitega komuniciranja in uporabe modernih predstavitvenih orodij, • učiti se in imeti potrebo po vseživljenjskem učenju, • prilagajanja novim situacijam z namenom izboljševanja kakovosti, • samostojnega in timskega dela, <p>(predmetnospecifične kompetence)</p> <ul style="list-style-type: none"> • obvladovanja aktualnega in poglobljenega znanja o tehnologijah proizvodnje in predelave polimerov in polimernih materialov, • poznavanja osnovnih metod preizkušanja materialov in iz podanih zahtev izbrati primeren preizkus ter zahtevati primeren preizkušaneč, • analize in sinteze kompleksnega polimerno tehnološkega postopka, • obvladovanja varne uporabe laboratorijskega inventarja in pisanja jasnega laboratorijskega poročila, • poznavanja osnovnih raziskovalnih metod in postopkov s področja polimerov, • reševanja konkretnih delovnih problemov z uporabo inženirskih metod in postopkov, • aktivne uporabe tujega jezika, • poznavanja osnovnih principov področij podjetništva, ekonomije, poslovanja in managementa ter aplikacije tega znanja na konkretno delovno področje.
Ocenjevanje in zaključevanje	<p>SISTEM OCENJEVANJA:</p> <p>Znanje študentov se ocenjuje z vajami, seminarskimi nalogami, lahko pa tudi z izdelki, projektnimi deli, nastopi, storitvami in drugače ter z izpiti. Uspeh na izpitu se ocenjuje z ocenami: 10 (odlično); 9 (prav dobro: nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami); 8 (prav dobro: solidni rezultati); 7 (dobro); 6 (zadostno: znanje ustreza minimalnim kriterijem); 5–1 (nezadostno). Kandidat uspešno opravi izpit, če dobi oceno od zadostno (6) do odlično (10).</p> <p>NAPREDOVANJE:</p> <p>Študij traja eno leto, zato napredovanja v višji letnik ni.</p> <p>POGOJ ZA PRIDOBITEV JAVNE LISTINE:</p> <p>Udeleženec dokonča program, ko opravi vse s programom določene obveznosti in zbere najmanj 18 kreditnih točk.</p>
Izvajalci	Samostojni visokošolski zavod, Visoka šola za tehnologijo polimerov www.vstp.si
Prehodnost	/

Splošne značilnosti kvalifikacije: kvalifikacija obsega 18 kreditnih točk po ECTS (okrog 500 ur študija) in traja 1 leto; izbere jo lahko kandidat, ki je zaključil izobraževanje na 5. ravni SOK.

Spodnja primerjava učnih izidov kvalifikacije z učnimi izidi SOK nakazuje, da bi bilo mogoče pričujočo kvalifikacijo glede na načelo najboljšega ujemanja umestiti na raven 6.

Primerjava učnih izidov kvalifikacije z opisniki ravni SOK

Učni izidi kvalifikacije	Primerjava z opisniki SOK
Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:	
1) analize in sinteze,	1) diagnosticiranje in reševanje problemov (7),
2) prenosa pridobljenega teoretičnega znanja v prakso,	2) praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog (6),
3) reševanja problemov,	3) praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog (6),
4) učinkovitega komuniciranja in uporabe modernih predstavitvenih orodij,	4) usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih (7),
5) učiti se in imeti potrebo po vseživljenjskem učenju,	5) prepoznavanje lastnih učnih potreb (6),
6) prilagajanja novim situacijam z namenom izboljševanja kakovosti,	6) delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti (6, 7),
7) samostojnega in timskega dela,	7) prevzemanje odgovornosti za delo posameznikov in skupin (6),
8) obvladovanja aktualnega in poglobljenega znanja o tehnologijah proizvodnje in predelave polimerov in polimernih materialov,	8) strokovno in teoretično znanje na določenem področju (6, 7),
9) poznavanja osnovnih metod preizkušanja materialov in iz podanih zahtev izbrati primeren preizkus ter zahtevati primeren preizkušaneec,	9) izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil, povezanih z deli v pripravi in kontroli delovnih procesov (6),
10) analize in sinteze kompleksnega polimerno tehnološkega postopka,	10) naloge so glede na območje delovanja kompleksne, praviloma specializirane (6),
11) obvladovanja varne uporabe laboratorijskega inventarja in pisanja jasnega laboratorijskega poročila,	11) uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij (5, 6),
12) poznavanja osnovnih raziskovalnih metod in postopkov s področja polimerov,	12) poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje z elementi raziskovanja (8),
13) reševanja konkretnih delovnih problemov z uporabo inženirskih metod in postopkov,	13) strokovno in teoretično znanje na določenem področju in praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog. (6),
14) aktivne uporabe tujega jezika,	14) usposobljenost za delovanje v različnih okoljih (6),
15) poznavanja osnovnih principov področij podjetništva, ekonomije, poslovanja in managementa ter aplikacije tega znanja na konkretno delovno področje.	15) podjetniška usmerjenost in sposobnost organiziranja (5).

PRIMER 4: Specializacija znanj iz davčnega prava

Primer opisa kvalifikacije v skladu z metodologijo SOK

Ime kvalifikacije	POTRDILO O OPRAVLJENEM PROGRAMU ZA IZPOPOLNJEVANJE »SPECIALIZACIJA ZNANJ IZ DAVČNEGA PRAVA«
Tip kvalifikacije	Potrdilo o zaključenem programu za izpopolnjevanje
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vrsta izobraževanja	Izpopolnjevanje
Trajanje	1 leto, 60 kreditnih točk (ECTS)
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none"> • Končan študijski program druge stopnje ali • končan študijski program za pridobitev univerzitetne izobrazbe, sprejet pred 11. 6. 2004, v obsegu 240 kreditnih točk (ECTS) ali • končan študijski program za pridobitev visokošolske strokovne izobrazbe, sprejet pred 11. 6. 2004, in nato specialistični študij in tako zbranih 240 kreditnih točk (ECTS) s področja prava, ekonomije ali organizacije dela.
Raven SOK	8 (predlagana raven)
Učni izidi	<p>Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznavanja ožjega področja davčnega prava, • razločevanja med posameznimi vejami oziroma ožjimi področji davčnega prava in na tej podlagi pravnega sklepanja na uporabne predpise, • uvrščanja posameznih dejanskih stanj pod pravilno davčno obliko in sklepanja na davčnopravne posledice posameznih dejanskih stanj, • priprave vlog za sodelovanje oziroma postopanje v kontaktih z davčnim organom oziroma drugim organom, ki vodi posamezne dele davčnega postopka, • najti odgovore na vprašanja, ki se vsakodnevno pojavljajo v davčni praksi in zvezi s temi izpostavljenimi področji obdavčitve oziroma je zmožen/zmožna pravnega orientiranja v izbranem področju, • pridobivanja potrebnih informacij za analiziranje konkretnih dejanskih stanj in uporabe ustreznega davčnopravnega predpisa, na podlagi katerega je zmožen/zmožna podajanja pravnih odgovorov na zastavljena vprašanja, • razmejevanja med pristojnostmi posameznih davčnih organov, ki delujejo v okviru DURS, kakor tudi kritične presoje morebitne prekoračitve pooblastil s strani pooblaščenih uradnih oseb upravnega organa, • obvladovanja pravnih metod in veščin, • obvladovanja pogajalskih spretnosti, • obvladovanja priprave uradnih pisanj, naslovljenih na davčne organe, pristojne za vodenje konkretnega davčnega postopka, • obvladovanja komuniciranja s strankami in davčnimi organi, • vodenja oziroma sodelovanja pri vodenju davčnih postopkov in ostalih postopkov pred davčnimi in upravnimi organi.
Ocenjevanje in zaključevanje	<p>SISTEM OCENJEVANJA: Znanje študentov se ocenjuje z vajami, seminarskimi nalogami, lahko pa tudi z izdelki, projektnimi deli, nastopi, storitvami in drugače ter z izpiti. Uspeh na izpitu se ocenjuje z ocenami: 10 (odlično); 9 (prav dobro: nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami); 8 (prav dobro: solidni rezultati); 7 (dobro); 6 (zadostno: znanje ustreza minimalnim kriterijem); 5–1 (nezadostno). Kandidat uspešno opravi izpit, če dobi oceno od zadostno (6) do odlično (10).</p> <p>NAPREDOVANJE: Študij traja eno leto, zato napredovanja v višji letnik ni.</p> <p>POGOJ ZA PRIDOBITEV JAVNE LISTINE: Za dokončanje študija morajo kandidati uspešno opraviti izpitne obveznosti pri sedmih obveznih in dveh izbirnih predmetih. Obveznost kandidata predstavlja izdelava pisne seminarske naloge (projekta – praktične aplikacije) in ustni zalogovor, kot je določeno s posameznimi učnimi načrti.</p>
Izvajalci	Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta www.pf.um.si
Prehodnost	/

Splošne značilnosti kvalifikacije: kvalifikacija obsega 60 kreditnih točk po ECTS (okrog 1700 ur študija) in traja 1 leto; izbere jo lahko kandidat, ki je opravil študij na 8. ravni SOK oziroma pridobil 240 kreditnih točk po ECTS.

Spodnja primerjava učnih izidov kvalifikacije z učnimi izidi SOK nakazuje, da bi bilo mogoče pričujočo kvalifikacijo glede na načelo najboljšega ujemanja umestiti na raven 8, čeprav je možno učne izide v precejšnji meri umestiti tudi na raven 7. Ker gre pri tej kvalifikaciji za opravljanje dela, pri katerem mora posameznik izkazovati veliko mero samostojnosti, avtonomnosti in odgovornosti, se zdi primerno, da premore znanje, spretnosti in kompetence, ki se po kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti umeščajo na raven 8.

Primerjava učnih izidov kvalifikacije z opisniki ravni SOK

Učni izidi kvalifikacije	Primerjava z opisniki SOK
Diplomant/diplomantka je zmožen/zmožna:	
1) poznavanja ožjega področja davčnega prava,	1) poglobljeno strokovno teoretično in praktično znanje na določenem področju (7),
2) razločevanja med posameznimi vejami oziroma ožjimi področji davčnega prava in na tej podlagi pravih sklepanja na uporabne predpise,	2) izvajanje kompleksnih operativno-strokovnih opravil (7),
3) uvrščanja posameznih dejanskih stanj pod pravilno davčno obliko in sklepanja na davčno-pravne posledice posameznih dejanskih stanj,	3) obvladovanje zelo zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov in metodoloških orodij na specializiranih področjih (8),
4) priprave vlog za sodelovanje oziroma postopanje v kontaktih z davčnim organom oziroma drugim organom, ki vodi posamezne dele davčnega postopka,	4) izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil (6),
5) najti odgovore na vprašanja, ki se vsakodnevno pojavljajo v davčni praksi v zvezi s temi izpostavljenimi področji obdavčitve oziroma je zmožen/zmožna pravih sklepanj na izbranem področju,	5) vodenje delovnega procesa na podlagi ustvarjalnega reševanja problemov (8),
6) pridobivanja potrebnih informacij za analiziranje konkretnih dejanskih stanj in uporabe ustreznega davčnopравниh predpisov, na podlagi katerega je zmožen/zmožna podajanja pravih odgovorov na zastavljena vprašanja,	6) diagnosticiranje in reševanje problemov v različnih specifičnih delovnih okoljih (7),
7) razmejevanja med pristojnostmi posameznih davčnih organov, ki delujejo v okviru DURS, kakor tudi kritične presoje morebitne preoračitve pooblastil s strani pooblaščenih uradnih oseb upravnega organa,	7) sposobnost kritične refleksije (8),
8) obvladovanja pravnih metod in veščin,	8) obvladuje metodoloških orodij na specializiranih področjih (8),
9) obvladovanja pogajalskih spretnosti,	9) usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih (7),
10) obvladovanja priprave uradnih pisanj, naslovljenih na davčne organe, pristojne za vodenje konkretnega davčnega postopka,	10) obvladovanje zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov ob samostojni uporabi znanja (7),
11) obvladovanja komuniciranja s strankami in davčnimi organi,	11) samostojno in avtonomno izvajanje nalog v praviloma netipičnih okoljih (8),
12) vodenja oziroma sodelovanja pri vodenju davčnih postopkov in ostalih postopkov pred davčnimi in upravnimi organi.	12) sprejemanje odgovornosti za odločitve, ki so povezane z aktivnostmi, procesi ter vodenjem kompleksnih in heterogenih skupin (8).

10

SOK IN MERILA ZA AKREDITACIJO IN ZUNANJO EVALVACIJO VISOKOŠOLSКИH ZAVODOV IN ŠTUDIJSКИH PROGRAMOV

Primerjavo SOK in Meril za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (v nadaljevanju Merila)¹⁹ smo opravili z namenom, da bi predstavili, kako se ključni pojmi SOK in izhodišča za uveljavljanje rezultatskega pristopa uporabljajo v okviru Meril.

Namen naše primerjave *ni presojati* morebitno ustreznost ali neustreznost Meril glede na načela in izhodišča SOK.

Za primerjavo SOK in Meril je smiselno upoštevati nekatera izhodišča, ki jih prinaša SOK:

- Na ravni višjega in visokošolskega izobraževanja so učni izidi opisani s splošnimi in predmetno specifičnimi kompetencami, opredeljenimi v študijskih programih.
- Programe/kvalifikacije iste izobrazbene stopnje (oziroma kvalifikacijske ravni) družijo učni izidi primerljive kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti.
- Ko država ogrodje sprejme in začne uporabljati, potem so opisniki učnih izidov uporabni kot pomoč pri opredeljevanju ravni zahtevnosti in kompleksnosti:
 - 1) v novih izobraževalnih/študijskih programih ter programih usposabljanja in izpopolnjevanja in njihovem umeščanju v ogrodje;
 - 2) pri prenovi obstoječih izobraževalnih/študijskih programov ter pri programih usposabljanja in izpopolnjevanja;
 - 3) pri oblikovanju poklicnih standardov in njihovem posodabljanju ter pri pripravi katalogov strokovnih znanj in spretnosti;
 - 4) pri oblikovanju standarda kvalifikacije za dodatno kvalifikacijo;
 - 5) pri pripravi ali prenovi učnih načrtov, katalogov znanj, pri katalogih standardov strokovnih znanj in spretnosti, izpitnih katalogih ipd.;
 - 6) pri pripravi individualiziranih učnih izidov (v osebnih izobraževalnih načrtih, individualiziranih programih, študijskih sporazumih za namene mobilnosti ipd.).

Skladno z zgoraj navedenimi izhodišči pregled Meril pokaže naslednje:

- Merila v večini primerov delajo distinkcijo med učnimi izidi, ti sicer v Merilih niso posebej opisani, in kompetencami. Tako se v 9., 17., 27., 28. in 30. členu Meril ločeno navajajo učni izidi in kompetence.
- V 4. točki 17. člena Meril se navaja, da morajo biti splošne in predmetno specifične kompetence opredeljene za vsak študijski program posebej. V Merilih tako ni zahteve po tem, da se skladno z ravnijo kvalifikacije (izobrazbe) opredelijo tudi znanja in spretnosti, kot sestavine učnega izida.
- V nekaterih točkah Meril (npr. 10. točki 17. člena) je zapisano, da je treba opredeliti in zagotoviti ustrezne načine za preverjanje in ocenjevanje znanja. Z vidika učnih izidov je primerna dopolnitev v smislu zagotavljanja ustreznih načinov preverjanja in ocenjevanja znanja, spretnosti in doseženih kompetenc.

¹⁹ Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=MER35> (pridobljeno 22. 10. 2016).

- 18. člen Meril navaja, da študijski programi tretje stopnje (tj. doktorski programi) omogočajo študentom:
 - 1) poglobljeno razumevanje teoretskih in metodoloških konceptov;
 - 2) usposobljenost za samostojno razvijanje novega znanja in reševanje najzahtevnejših problemov s preizkušanjem in izboljševanjem znanih ter odkrivanjem novih rešitev;
 - 3) vodenje najzahtevnejših delovnih sistemov ter znanstvenih, raziskovalnih oziroma umetniških projektov s širokega strokovnega oziroma znanstvenega področja;
 - 4) razvijanje kritične refleksije.

Pregled opisnikov ravni SOK pokaže, da je enako navedeno v opisu kategorije znanja za 10. raven SOK. Z vidika celovitega učnega izida je smiselno zapis dopolniti še z opisom kategorij spretnosti in kompetenc oziroma neposredno navesti zahtevo po skladnosti učnih izidov doktorskih študijskih programov z opisniki 10. ravni SOK.

- V 28. in 30. členu Meril se uporablja dikcija znanje, spretnosti in veščine. S tem se uvaja razlika med spretnostmi in veščinami. Skladno z opisniki SOK in definicijo učnih izidov je to razlikovanje nepotrebno.
- V Merilih ni najti zapisa, ki bi opozarjal predlagatelje študijskih programov, da pri načrtovanju novih študijskih programov ali prenovi obstoječih upoštevajo, da programe/kvalifikacije iste izobrazbene stopnje (oziroma kvalifikacijske ravni) družijo učni izidi primerljive kompleksnosti, zahtevnosti in obsežnosti.

S sprejetjem ZSOK je smiselno preveriti, kako se načela in izhodišča SOK uporabljajo v dokumentih, ki usmerjajo delo visokošolskih zavodov na področju študijskih programov. Zgornja refleksija naj bi pomagala k uskladitvi namena in ciljev SOK z delovanjem visokošolskih zavodov pri pripravi novih študijskih programov ali prenovi obstoječih.

11

**KDO UPORABLJA SOK IN
OPISNIKE UČNIH IZIDOV**

SOK, še zlasti pa opisniki učnih izidov so relevantna kategorija za različne skupine strokovnjakov, ki delujejo v izobraževalnem sistemu. Med njimi so vsaj naslednje skupine strokovnjakov:

- 1) Učitelji, ki načrtujejo pedagoški proces tako na ravni oddelka (letnika) kot na ravni posameznika (individualizacija). Pri individualizaciji je poznavanje ravni SOK in učnih izidov še zlasti pomembno.
- 2) Strokovnjaki, ki načrtujejo nove ali posodablajo obstoječe programe izobraževanja, programe usposabljanja ali izpopolnjevanja in kvalifikacije. Opisniki učnih izidov na posamezni ravni jim pomagajo pri opredeljevanju ravni zahtevnosti programa in njegovih enot ter s primerjanjem s sorodnimi programi in kvalifikacijami, ki so na vertikali umeščeni eno raven nižje in eno raven višje.
- 3) Člani strokovnih komisij, ki sprejemajo programe izobraževanja, usposabljanja ali izpopolnjevanja in kvalifikacije.
- 4) Člani komisij, ki pripravljajo poklicne standarde in kataloge strokovnih spretnosti in znanj.
- 5) Strokovnjaki, ki pripravljajo standard kvalifikacije in program usposabljanja za dodatne kvalifikacije.
- 6) Člani izpitnih komisij, ki vrednotijo učne dosežke kandidatov v okviru priznavanja predhodno pridobljenega znanja.
- 7) Pedagoški delavci in vodstvo šole, ki sodeluje pri notranjih evalvacijah.
- 8) Strokovnjaki in raziskovalci, ki sodelujejo pri zunanjih evalvacijah ter raziskavah učnih dosežkov.
- 9) Vsi, ki sodelujejo pri mednarodni mobilnosti dijakov in študentov. V tem primeru je potrebno tudi poznavanje Evropskega ogrodja kvalifikacij in načina umeščanja ravni SOK v ravni EOK.
- 10) Različne skupine svetovalcev, ki svetujejo prebivalcem glede kariernih in poklicnih odločitev.
- 11) SOK je relevanten tudi za vse prebivalce, ki se vključujejo v izobraževanje in usposabljanje v različnih obdobjih življenja ali ki željo svoje znanje narediti vidno in priznано. Pri tem ima pomembno vlogo tudi register kvalifikacij SOK.

12

ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI
V SOK

12.1. Kako zagotavljati kakovost SOK

Kakovost SOK je odvisna od dveh vrst dejavnikov: na eni strani neposredno od kakovosti postopkov in procesov, ki so neposredno vezani na pripravo SOK, njegovo uporabo in razvoj; na drugi strani pa posredno od kakovosti samega sistema izobraževanja in kvalifikacij (Mikulec in Ermenc, 2014, str. 35).

Kakovost SOKa neposredno zagotavljamo na več načinov (prav tam).

- 1) SOK je bil pripravljen na osnovi dveh krogov javnih razprav, v katere so bili vključeni ključni deležniki.
- 2) V postopku priprave SOK so sodelovali tuji in domači eksperti.
- 3) SOK je dobil zakonsko podlago. Zakon določa **odgovornosti** različnih nacionalnih teles: ministrstva, pristojnega za izobraževanje, ministrstva, pristojnega za delo, Zavoda RS za šolstvo (ZRSŠ), Nacionalne agencije RS za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), Centra RS za poklicno izobraževanje. Zakon prav tako določa **nacionalno koordinacijsko točko EOK** (CPI), ki zagotavlja dostop do informacij in vsebin o SOK, EOK in EOVK, vodi postopek umeščanja SOK v EOK ter dodatnih kvalifikacij v SOK, pripravlja, vzdržuje in upravlja register kvalifikacij SOK, ki ga je povezala s portalom EOK, in objavlja kvalifikacije v registru kvalifikacij SOK.
- 4) V procesu razvoja ogrodja je bilo sprejeto pravilo, da je mogoče v SOK vključiti le tiste kvalifikacije, ki so **uspešno prestale postopke sprejemanja ter umeščanja** ravni v SOK (opisano v šestem poglavju: Kdo umešča kvalifikacije v SOK).
- 5) Kakovost SOK je zagotovljena tudi z določitvijo vseh institucij v Sloveniji, ki so **pristojne za zagotavljanje kakovosti** in sodelujejo tudi pri pripravi oziroma akreditaciji programov. Te so: NAKVIS, ki skrbi za sistem zagotavljanja kakovosti na področju terciarnega izobraževanja; ZRSŠ, ki skrbi za sistem zagotavljanja kakovosti na področju splošnega izobraževanja; CPI, ki skrbi za sistem zagotavljanja kakovosti na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja ter na področju NPK; Andragoški center Slovenije (ACS), ki skrbi za sistem zagotavljanja kakovosti na področju izobraževanja odraslih.
- 6) Ne nazadnje, k večji kakovosti SOK bi prispevalo tudi sprejetje soglasja, da je treba SOK z vsemi njegovimi sestavinami vsakih nekaj let ovrednotiti in jih skladno z rezultati spremljav in ugotovljenih potreb posodobiti. Podobno prakso poznamo na primeru poklicnih standardov, saj nam Revidirana priporočila Sveta o EOK (Council of the European Union, 2016) svetujejo **posodabljanje vsakih pet let**.

13

LITERATURA
IN VIRI

Blažič, M. (ur.) (1991). *Izbrana poglavja iz didaktike*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Council recommendation on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. (2016). Brussels: Council of the European Union.

Ermenc, Klara S. (2015). Na rezultatih učenja zasnovana politika (vseživljenjskega) izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, 66, št. 1, str. 10–29.

Ermenc, Klara S., Mikulec, B. (2011). Slovensko ogrodje kvalifikacij med globalnim, evropskim in lokalnim. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 30–50.

Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja. (2016). Ljubljana: Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje.

Kennedy, D. (2015). *Pisanje in uporaba učnih izidov. Praktični vodnik*. Ljubljana: CMEPIUS; Maribor: Univerza 2015.

Kodelja, Z. (2006). *O pravičnosti v izobraževanju*. Ljubljana: Krtina.

Kovač, M. (ur.). (2007). *CPI pri razvoju skupnega evropskega prostora za poklicno izobraževanje*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Kovač Šebart, M., Krek, J. (2001). Komplementarnost divergentnih pojmovanj ocenjevanja znanja. *Sodobna pedagogika*, 52, št. 3, str. 10–29.

Luke, A., Green, J., Kelly, G. J. (2010). What Counts as Evidence and Equity? *Review of Research in Education*, 34, str. vii–xvi.

Marentič Požarnik, B. (1979). *Pomen operativnega oblikovanja vzgojnoizobraževalnih smotrov za uspešnejši pouk*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.

Mikulec, B., Ermenc, K. (ur.) (2014). *Umeščanje slovenskega ogrodja kvalifikacij v evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij: zaključno poročilo, Slovenija (2. izd)*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Milekšič, V. (2010). *Učna tema in učna situacija – od načrtovanja do ocenjevanja*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje.

Navodila za pripravo vloge za umestitev dodatne kvalifikacije v slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK). (2016). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Rutar Ilc, Z. (2003). *Pristopi k poučevanju, preverjanju in ocenjevanju*. K novi kulturi pouka. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Štefanc, D. (2011). Evropsko in nacionalna ogrodja kvalifikacij: (uvodnik) = European and national qualifications frameworks. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 6–29.

Writing Learning Outcomes. A Guide for Academics. (2007). Limerick: University of Limerick.

Young, M. (2011). Ogradja kvalifikacij: nekaj pomislekov. *Sodobna pedagogika*, 62, št. 4, str. 82–91.

Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij. Uradni list RS, št. 104/2015.

ZOOM (b.l.). Dostopno na: www.zoom-eqf.eu (2. 11. 2015).

Zupanc, B. (ur.). (2007). *Ocenjevanje v novih programih srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje.

Zupanc, D. (2011). Analiziranje izkazanega znanja kot orodje pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti. V: Kos Kecojević, Ž. in Gaber, S. (ur.). *Kakovost v šolstvu v Sloveniji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, str. 257–286.

14.1. PRILOGA 1: KLJUČNI POJMI²⁰

SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ (SOK) je orodje za razvoj in razvrščanje kvalifikacij v enotno dogovorjen sistem. Kvalifikacije so glede na zakonsko določena merila ter učne rezultate in opisnike razvrščene na ravni, prikazani so odnosi med kvalifikacijami, nakazane so možnosti horizontalne in vertikalne prehodnosti med kvalifikacijami. Ogrodje kvalifikacij prispeva k izboljšanju kakovosti, dostopnosti in priznanju kvalifikacij na trgu dela v državi ali mednarodno. Enota SOK je kvalifikacija.

EVROPSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ (EOK) je evropsko referenčno ogrodje, ki povezuje sisteme kvalifikacij različnih držav in deluje kot orodje za primerjavo teh kvalifikacij.

KVALIFIKACIJA je rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne izide v skladu z opredeljenimi standardi. Glede na vrsto kvalifikacije imajo te vrednost na trgu dela, v sistemu formalnega izobraževanja ter pri vseživljenjskem učenju. Izkazujejo se z javnimi listinami (potrdili, spričevali, diplomami, certifikati).

VRSTO KVALIFIKACIJE tvorijo kvalifikacije, ki jih združuje skupen namen kvalifikacije. V slovenskem izobraževalnem sistemu ločimo tri vrste kvalifikacij: izobrazbe, poklicne kvalifikacije ter dodatne kvalifikacije.

TIP KVALIFIKACIJE je skupina kvalifikacij, ki jo združuje enaka vrsta kvalifikacije, enaka kvalifikacijska raven in sorodni splošni namen kvalifikacije z vidika nadaljnjega izobraževanja oziroma zaposlovanja.

IME KVALIFIKACIJE je beseda ali več besed, ki se uporabljajo za razlikovanje posamezne kvalifikacije. Ime kvalifikacije je privzeto oziroma oblikovano skladno s pravili in prakso, značilno za posamezno vrsto kvalifikacij.

RAVEN je kot strukturni element ogrodij kvalifikacij treba razumeti kot niz zaporednih korakov (razvojno kontinuiteto), ki so izraženi kot območja generičnih izidov, po katerih je mogoče razvrščati tipične kvalifikacije. Ravni so pragmatična umetna tvorba, razvijajo se v daljšem obdobju.

IZOBRAZBA je rezultat formalnega izobraževanja in označuje stopnjo ter področje formalne izobrazbe, ki jo je posameznik pridobil. Izkazuje se s spričevalom ali diplomom.

POKLICNA KVALIFIKACIJA je kvalifikacija, ki se pridobi po postopku za nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK), po programih poklicnega in strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja ter po študijskih programih za izpopolnjevanje.

DODATNA KVALIFIKACIJA je kvalifikacija, ki dopolnjuje usposobljenost posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju ter je vezana na potrebe trga dela. Izkazuje se s potrdilom.

ZNANJE je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.

SPRETNOSTI se v okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij nanašajo na kognitivne spretnosti (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične spretnosti (npr. ročne, kreativne spretnosti, uporaba materialov, orodij in instrumentov).

²⁰ Povzeto po Mikulec in Ermenc, 2014, str. 81–82 ter Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij – predlog za obravnavo, 2015, str. 16.

KOMPETENCE se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence. V SOK kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja.

UČNI IZID pomeni znanje, spretnost in kompetenco, standardizirano na določeni kvalifikacijski ravni. Je izjava o tem, kar kandidat na neki kvalifikacijski ravni po zaključenem učnem obdobju ve, je zmožen narediti in se odločiti. Učni izidi so lahko oblikovani v povezavi s tečaji, programskimi enotami, z moduli, s programi. V teh povezavah se učni izidi povezujejo v kvalifikacijo oziroma izobrazbo.

14.2. PRILOGA 2: KVALIFIKACIJE V SOK²¹

Zaradi preglednejšega razlikovanja med aktualnimi in preteklimi izobraževalnimi programi so kvalifikacije v tabeli prikazane v dveh različnih barvah:

- z modro so obarvane kvalifikacije, ki jih kandidati pridobivajo v aktualnih izobraževalnih programih,
- z zeleno so obarvane kvalifikacije, ki so jih kandidati pridobili v preteklih izobraževalnih programih (od 6. do 10. ravni).

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKCIJE	DODATNE KVALIFIKCIJE	EOK RAVEN
1. RAVEN			1.
<p>Spričevalo o končanem 7. oz. 8. razredu osnovne šole (Nedokončana osnovnošolska izobrazba)</p> <p>Zaključno spričevalo osnovne šole²² (Osnovnošolska izobrazba z nižjim izobrazbenim standardom)</p>			
2. RAVEN			2.
<p>Zaključno spričevalo osnovne šole (Osnovnošolska izobrazba)</p>		<p>Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 2)</p>	
3. RAVEN			3.
<p>Spričevalo o zaključnem izpitu (Nižja poklicna izobrazba)</p>		<p>Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 3)</p>	
4. RAVEN			4.
<p>Spričevalo o zaključnem izpitu (Srednja poklicna izobrazba)</p>		<p>Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 4)</p>	
5. RAVEN			5.
<p>Spričevalo o poklicni maturi (Srednja strokovna izobrazba)</p> <p>Spričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba)</p> <p>Spričevalo o opravljenem delovodskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba)</p> <p>Spričevalo o opravljenem poslovodskem izpitu (Srednja strokovna izobrazba)</p> <p>Spričevalo o splošni maturi (Srednja izobrazba)</p>		<p>Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 5)</p>	

²¹ Povzeto po ZSOK, Priloga 2.

²² V Sloveniji poznamo tudi »posebne programe vzgoje in izobraževanja«, v katere se vključujejo otroci in mladostniki z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju. Program ne omogoča pridobitve kvalifikacije, zato ni vključen v SOK. Po zaključenem izobraževanju se mladostniki večinoma vključujejo v varstveno delovne centre.

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKCIJE	DODATNE KVALIFIKCIJE	EOK RAVEN
6. RAVEN			6.
Diploma o višji strokovni izobrazbi (Višja strokovna izobrazba) ²³		Podrilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje	
Diploma o višji strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi (Višja strokovna izobrazba oz. višješolska izobrazba) ²⁴		Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (Nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 6)	
7. RAVEN			7.
Diploma prve stopnje (VS) (Visokošolska strokovna izobrazba) ²⁵		Podrilo o končanem študijskem programu za izpopolnjevanje	
Diploma prve stopnje (UN) (Visokošolska univerzitetna izobrazba) ²⁶			
Diploma o visokem strokovnem izobraževanju (Visoka strokovna izobrazba) ²⁷			
Diploma o specializaciji (Specializacija po višje strokovni izobrazbi oz. višješolski izobrazbi) ²⁸			
8. RAVEN			8.
Diploma druge stopnje (Magisterij, pridobljen po magistrskem študijskem programu ali enovitem magistrskem študijskem programu) ²⁹		Podrilo o končanem študijskem programu za izpopolnjevanje	
Diploma o specializaciji (Specializacija po visokošolski strokovni izobrazbi) ³⁰			
Diploma o univerzitetnem izobraževanju (univerzitetna izobrazba) ³¹			
Diploma o visokošolskem izobraževanju (Visoka strokovna izobrazba) ³²			
9. RAVEN			9.
Diploma o magisteriju znanosti (Magisterij znanosti/umetnosti) ³³			
Diploma o specializaciji (Specializacija po visoki univerzitetni izobrazbi) ³⁴			
10. RAVEN			10.
Diploma tretje stopnje (Doktorat znanosti) ³⁵			
Diploma o doktoratu znanosti (Doktorat znanosti) ³⁶			

23 Pridobi se po letu 1996 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju in po letu 2004 v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju.

24 Pridobi se do 30. 9. 2002 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS, št. 11/80, 6/83, 25/89 in 35/89).

25 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

26 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

27 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

28 Pridobi se do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

29 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

30 Pridobi se v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

31 Pridobi se po letu 1994 in v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.

32 Pridobi se v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

33 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16 ter do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

34 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16 ter do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

35 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu

36 Pridobi se po letu 1994 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16 ter do 30. 9. 1997 v skladu z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.

14.3. PRILOGA 3: METODOLOGIJA OPISOVANJA KVALIFIKACIJ SOK

Primer opisa izobrazbe

Izobrazbe so v registru kvalifikacij SOK opisane z naslednjimi parametri:

- ime kvalifikacije (strokovni oziroma znanstveni naslov),
- tip kvalifikacije (npr. srednja poklicna izobrazba, višja strokovna izobrazba, diploma prve stopnje itd.),
- vrsta kvalifikacije (izobrazba),
- vrsta izobraževanja (npr. srednje strokovno izobraževanje, višje strokovno izobraževanje, visokošolsko univerzitetno izobraževanje itd.),
- trajanje izobraževanja (v letih),
- kreditne točke (programi srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, višjega in visokošolskega izobraževanja),
- pogoji za vključitev posameznika v določen program za pridobitev izobrazbe,
- ISCED (KLASIUS-P) področje,
- raven SOK (1–10),
- raven EOK (1–8),
- raven EOVK za višješolske in visokošolske kvalifikacije,
- učni izidi (glej spodaj),
- ocenjevanje in zaključevanje izobraževanja,
- izvajalci izobraževanja in
- možnost prehajanja v nadaljnje izobraževanje.

Primer opisa nacionalne poklicne kvalifikacije

Poklicne in dodatne kvalifikacije so v registru kvalifikacij SOK opisane z naslednjimi parametri:

- ime kvalifikacije (naziv),
- tip kvalifikacije (npr. Nacionalna poklicna kvalifikacija, SOK raven 4),
- vrsta kvalifikacije (poklicna kvalifikacija, dodatna kvalifikacija),
- obdobje veljavnosti izvajanja dodatne kvalifikacije (časovno obdobje veljavnosti),
- pogoji za pridobitev kvalifikacije,
- ISCED (KLASIUS-P) področje,
- raven SOK (1–10),
- raven EOK (1–8),
- raven EOVK za višješolske in visokošolske kvalifikacije,
- učni izidi (glej spodaj),
- ocenjevanje in zaključevanje,
- predlagatelji dodatnih kvalifikacij (ime predlagatelja),
- izvajalci za poklicne kvalifikacije.

Podatki, vključeni v register kvalifikacij SOK, so bili pridobljeni iz:

- obrazcev za akreditacijo študijskih programov (visokošolske kvalifikacije),
- baze podatkov srednješolskih in višješolskih izobraževalnih programov Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Europassovih prilog k spričevalu, objavljenih na strani Centra RS za poklicno izobraževanje (srednješolske in višješolske kvalifikacije),

- baze NRP, ki jo vodi Center RS za poklicno izobraževanje (nacionalne poklicne kvalifikacije),
- izpitnih katalogov za pridobitev mojstrskega, delovodskega in poslovodskega naziva (mojster, delovodja, poslovodja).

Določeni podatki o kvalifikaciji se sčasoma spreminjajo. Z namenom zagotavljanja točnih in ažurnih podatkov o kvalifikacijah se je Center RS za poklicno izobraževanje povezal z Nacionalno agencijo RS za zagotavljanje kakovosti, ki bo centru ob vzpostavitvi svojega informacijskega sistema lahko zagotovila vse tiste podatke o kvalifikacijah, ki so se v določenem časovnem obdobju spremenili. Če se spremenijo določeni podatki o kvalifikaciji (z izjemo strokovnega oziroma znanstvenega naslova), jo v registru vodimo kot isto kvalifikacijo, ob tem pa se porajajo tudi razmisleki o ustreznem arhiviranju »preteklih« kvalifikacij.

www.nok.si

